

N° 3223

ÉTATS-UNIS D'AMÉRIQUE
ET POLOGNE

Traité d'amitié, de commerce et
de droits consulaires. Signé à
Washington, le 15 juin 1931.

UNITED STATES OF AMERICA
AND POLAND

Treaty of Friendship, Commerce
and Consular Rights. Signed at
Washington, June 15, 1931.

TEXTE POLONAIS. — POLISH TEXT.

N° 3223. — TRAKTAT¹ PRZYJAŹNI, HANDLOWY I PRAW KONSULARNYCH POMIĘDZY RZECZĄPOSPOLITĄ POLSKĄ A STANAMI ZJEDNOCZONEMI AMERYKI, PODPISANY W WASZYNGTONIE DNIA 15 CZERWCA 1931 r.

Textes officiels anglais et polonais communiqués par le chargé d'Affaires a. i. de la Délégation polonaise auprès de la Société des Nations. L'enregistrement de ce traité a eu lieu le 18 juillet 1933. Ce traité a été transmis au Secrétariat par le « Department of State » du Gouvernement des Etats-Unis d'Amérique, le 9 octobre 1933.

RZECZPOSPOLITA POLSKA i STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI, pragnąc wzmocnić istniejący szczęśliwie między obu krajami węzeł pokoju zapomocą układów, mających na celu rozwinięcie przyjaznych stosunków między obu swymi terytorjami przez zarządzenia odpowiadające duchowemu, kulturalnemu, gospodarczemu i handlowemu dążeniom swej ludności, postanowiły zawrzeć Traktat Przyjaźni, Handlowy i Praw Konsularnych i w tym celu mianowały swymi pełnomocnikami :

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ :

p. Tytusa FILIPOWICZA, Ambasadora Nadzwyczajnego i Pełnomocnego R. P. w Waszyngtonie, i

PREZYDENT STANÓW ZJEDNOCZONYCH AMERYKI :

p. Henry L. STIMSON, Sekretarza Stanu Stanów Zjednoczonych Ameryki ;

Którzy, po zakomunikowaniu sobie wzajemnie pełnomocnictw, uznanych za należyte co do formy, zgodzili się na następujące artykuły :

Artykuł I.

Obywatele każdej z Wysokich Umawiających się Stron będą mogli wjeżdżać, podróżować i przebywać na terytorjum drugiej Strony ; korzystać z wolności sumienia oraz praktykowania kultu religijnego ; wykonywać pracę zawodową, naukową, religijną, filantropijną, przemysłową i handlową wszelkiego rodzaju ; prowadzić we wszelkiej formie działalność handlową nie wzbronioną przez prawo miejscowe ; posiadać na własność, wznosić lub wynajmować i zajmować odpowiednie budowle, oraz dzierżawić grunty do celów : mieszkalnych, naukowych, religijnych, filantropijnych, przemysłowych, handlowych i pośmiertnego spoczynku ; zatrudniać pracowników według swego wyboru — i wogóle, wyżej wymienieni obywatele będą mogli, przy zastosowaniu się do wszystkich miejscowych praw i przepisów należycie ustanowionych, korzystać z wszelkich wyliczonych wyżej przywilei i wykonywać wszystko, co jest z uprawnieniami temi związane, lub konieczne do korzystania z nich, na tych samych warunkach, co obywatele państwa, w którym zamieszkują, chyba że prawa którejs z Wysokich Umawiających się Stron, będące w mocy w chwili podpisania

¹ L'échange des ratifications a eu lieu à Varsovie, le 9 juin 1933.

No. 3223. — TREATY¹ OF FRIENDSHIP, COMMERCE AND CONSULAR RIGHTS BETWEEN THE UNITED STATES OF AMERICA AND POLAND. SIGNED AT WASHINGTON, JUNE 15, 1931.

English and Polish official texts communicated by the Chargé d'Affaires a. i. of the Polish Delegation accredited to the League of Nations. The registration of this Treaty took place July 18, 1933. This Treaty was transmitted to the Secretariat by the Department of State of the Government of the United States of America, October 9, 1933.

THE REPUBLIC OF POLAND and THE UNITED STATES OF AMERICA, desirous of strengthening the bond of peace which happily prevails between them, by arrangements designed to promote friendly intercourse between their respective territories through provisions responsive to the spiritual, cultural, economic and commercial aspirations of the people thereof, have resolved to conclude a Treaty of Friendship, Commerce and Consular Rights and for that purpose have appointed as their Plenipotentiaries:

THE PRESIDENT OF THE REPUBLIC OF POLAND :

Tytus FILIPOWICZ, Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of Poland in Washington ; and

THE PRESIDENT OF THE UNITED STATES OF AMERICA :

Henry L. STIMSON, Secretary of State of the United States of America ;

Who, having communicated to each other their full powers found to be in due form, have agreed upon the following Articles :

Article I.

The nationals of each of the High Contracting Parties shall be permitted to enter, travel and reside in the territories of the other ; to exercise liberty of conscience and freedom of worship ; to engage in professional, scientific, religious, philanthropic, manufacturing and commercial work of every kind ; to carry on every form of commercial activity which is not forbidden by the local law ; to own, erect or lease and occupy appropriate buildings and to lease lands for residential, scientific, religious, philanthropic, manufacturing, commercial and mortuary purposes ; to employ agents of their choice, and generally the said nationals shall be permitted, upon submitting themselves to all local laws and regulations duly established, to enjoy all of the foregoing privileges and to do anything incidental to or necessary for the enjoyment of those privileges, upon the same terms as nationals of the State of residence, except as otherwise provided by laws of either High Contracting Party in force at the time of the signature of this Treaty. In so far as the laws of either High Contracting Party in force at the time of the signature of this Treaty do not permit nationals

---

¹ The exchange of ratifications took place at Warsaw, June 9, 1933.

niniejszego traktatu, zawierają postanowienia odmienne. Tam gdzie prawa jednej z Wysokich Umawiających się Stron, obowiązujące w chwili podpisania niniejszego traktatu, nie pozwalają obywatelom drugiej Strony na korzystanie z któregoś z wyżej wyliczonych uprawnień na tych samych warunkach co obywatelom Państwa, w którym zamieszkują, będą oni korzystali, pod warunkiem wzajemności z takiego samego traktowania, co obywatele państwa najbardziej uprzywilejowanego.

Obywatele jednej z Wysokich Umawiających się Stron nie będą podlegali na terytorjum drugiej Strony żadnym innym lub wyższym wewnętrznym opłatom i podatkom, niż ściągane są od własnych obywateli i przez nich opłacane.

Obywatele każdej z Wysokich Umawiających się Stron będą mieli swobodny dostęp do sądów drugiej Strony, poddając się miejscowym prawom, a to zarówno w dochodzeniu, jak i obronie swoich praw przed wszystkimi instancjami sądowymi, ustanowionymi przez prawo.

Obywatele każdej z Wysokich Umawiających się Stron będą mieli na terytorjum drugiej Strony, poddając się warunkom nałożonym na obywateli tejże Strony, jak najbardziej stałą opiekę i bezpieczeństwo osobiste i ich mienia i będą korzystali pod tym względem z takiego stopnia opieki, jak tego wymaga prawo międzynarodowe. Mienie ich nie może być im odebrane bez właściwego postępowania prawnego i bez zapłaty odpowiedniego odszkodowania.

Żadne z postanowień niniejszego traktatu nie może być interpretowane w sposób naruszający istniejące ustawy jednej z Wysokich Umawiających się Stron w odniesieniu do emigracji lub imigracji lub też prawa każdej z Wysokich Umawiających się Stron do stanowienia takich ustaw, pod warunkiem jednakże, że nic w ustępie niniejszym nie przeszkodzi obywatelom jednej z Wysokich Umawiających się Stron w wjeżdżaniu, podróżowaniu i zamieszkiwaniu na terytorjum drugiej Strony celem prowadzenia handlu międzynarodowego lub też zajmowania się działalnością handlową odnoszącą się do lub związaną z prowadzeniem handlu międzynarodowego na tych samych warunkach co obywatele państwa najbardziej uprzywilejowanego.

Żadne z postanowień niniejszego traktatu nie może być interpretowane w sensie, który nasuwałby prawo jednej ze Stron do stanowienia i stosowania ustaw odnoszących się do ochrony narodowego rynku pracy.

Artykuł II.

Oдноśnie do formy ochrony, zabezpieczonej przez prawo państwowe, stanowe lub prowincjonalne, ustanawiające odpowiedzialność cywilną za obrażenia cielesne lub śmierć i dające krewnym, spadkobiercom lub pozostającym na utrzymaniu strony poszkodowanej prawo do skargi lub odszkodowania pieniężnego, tacy krewni, spadkobiercy lub będący na utrzymaniu strony poszkodowanej, która, mając obywatelstwo jednej z Wysokich Umawiających się Stron, została poszkodowana na terytorjum drugiej Strony, będą, bez względu na ich obywatelstwo obce lub przebywanie poza terytorjum, na którym obrażenia cielesne miały miejsce, korzystali z tych samych praw i przywilejów, jakie są lub mogą być udzielane obywatelom własnym i na takich samych warunkach.

Artykuł III.

Mieszkania, składy towarowe, fabryki, sklepy i inne miejsca wykonywania zawodu wraz ze wszystkimi przynależnymi pomieszczeniami, należące do obywateli jednej z Wysokich Umawiających się Stron na terytorjum drugiej, używane do jakiegokolwiek z celów wymienionych w Artykule I, winny być szanowane. Będzie niedozwolone dokonywanie rewizji domowej, przeszukiwanie budynków i pomieszczeń, ani badanie i sprawdzanie w nich ksiąg, papierów lub rachunków, chyba że odbędzie się to pod warunkami i zgodnie z formami ustanowionymi dla krajowców przez obowiązujące ustawy, rozporządzenia i przepisy.

Artykuł IV.

W wypadkach, w których z powodu śmierci osoby, posiadającej realność lub inny majątek nieruchomy, albo udział w nim, na terytorjum jednej z Wysokich Umawiających się Stron, majątek

of the other Party to enjoy any of the foregoing privileges upon the same terms as the nationals of the State of residence, they shall enjoy, on condition of reciprocity, as favorable treatment as nationals of the most favored nation.

The nationals of either High Contracting Party within the territories of the other shall not be subjected to the payment of any internal charges or taxes other or higher than those that are exacted of and paid by its nationals.

The nationals of each High Contracting Party shall enjoy freedom of access to the courts of justice of the other on conforming to the local laws, as well for the prosecution as for the defense of their rights, in all degrees of jurisdiction established by law.

The nationals of each High Contracting Party shall receive within the territories of the other, upon submitting to conditions imposed upon its nationals, the most constant protection and security for their persons and property, and shall enjoy in this respect that degree of protection that is required by international law. Their property shall not be taken without due process of law and without payment of just compensation.

Nothing contained in this Treaty shall be construed to affect existing statutes of either of the High Contracting Parties in relation to emigration or to immigration or the right of either of the High Contracting Parties to enact such statutes, provided, however, that nothing in this paragraph shall prevent the nationals of either High Contracting Party from entering, traveling and residing in the territories of the other Party in order to carry on international trade or to engage in any commercial activity related to or connected with the conduct of international trade on the same terms as nationals of the most favored nation.

Nothing contained in this Treaty is to be considered as interfering with the right of either Party to enact or enforce statutes concerning the protection of national labor.

Article II.

With respect to that form of protection granted by National, State, or Provincial laws establishing civil liability for injuries or for death, and giving to relatives or heirs or dependents of an injured party a right of action or a pecuniary benefit, such relatives or heirs or dependents of the injured party, himself a national of either of the High Contracting Parties and injured within any of the territories of the other, shall, regardless of their alienage or residence outside of the territory where the injury occurred, enjoy the same rights and privileges as are or may be granted to nationals, and under like conditions.

Article III.

The dwellings, warehouses, manufactories, shops, and other places of business, and all premises thereto appertaining of the nationals of each of the High Contracting Parties in the territories of the other, used for any purposes set forth in Article I, shall be respected. It shall not be allowable to make a domiciliary visit to, or search of, any such buildings and premises, or there to examine and inspect books, papers or accounts, except under the conditions and in conformity with the forms prescribed by the laws, ordinances and regulations for nationals.

Article IV.

Where, on the death of any persons holding real or other immovable property or interests therein within the territories of one High Contracting Party, such property or interests therein

ten, lub udział w nim miałby, zgodnie z prawem krajowym lub na podstawie postanowień testamentowych, przyspaść lub przejść na tam zamieszkałego lub niezamieszkałego obywatela drugiej z Wysokich Umawiających się Stron, jeżeli go tych praw nie pozbawiają ustawy kraju, w którym ten majątek lub udział w nim się znajduje, temu obywatelowi będzie wolno w okresie trzech lat, mogącym być przedłużonym, o ile tego wymagają słuszne powody, zlikwidować go i wycofać uzyskaną równowartość bez ograniczeń i przeszkód i wolną od wszelkich spadkowych, sądowych i administracyjnych podatków i opłat prócz tych, które w podobnych wypadkach mogą być nałożone na obywatela państwa, z którego ta równowartość ma być wycofana.

Obywatele każdej z Wysokich Umawiających się Stron będą mieli pełną swobodę rozporządzania swą własnością ruchomą wszelkiego rodzaju na terytorjum drugiej Strony, drogą testamentu, darowizny, lub w innej formie, a ich spadkobiercy, legatarjusze lub obdarowani, bez względu na obywatelstwo, zamieszkali lub niezamieszkali w kraju, będą dziedziczyli taką własność ruchomą i mogą objąć ją w posiadanie, sami lub przez osoby, działające w ich imieniu, zatrzymać ją lub rozporządzać nią dowoli, przyczem podlegają uiszczaniu podatków i opłat tylko takich, jakim podlegają w podobnych wypadkach obywatele tej z Wysokich Umawiających się Stron, na której terytorjum własność ta się znajduje, lub z którym jest związana.

Artykuł V.

Obywatele każdej z Wysokich Umawiających się Stron będą mogli, w wykonaniu swego wyżej zastrzeżonego prawa swobody religijnej, na terytorjum drugiej Strony bez utrudnień i przykrości jakiegokolwiek rodzaju z racji ich wierzeń religijnych lub z innego powodu — odprawiać nabożeństwa w obrębie albo swych własnych domów albo też wszelkich odpowiednich budynków, które mogą dowolnie wznosić i zachowywać w dogodnych miejscach, o ile ich nauki i obrządki nie są sprzeczne z obyczajnością publiczną; będą oni również mogli grzebać swych umarłych zgodnie z ich zwyczajami religijnymi na dogodnych i dostosowanych miejscach, założonych i zachowywanych w tym celu, przestrzegając ustaw i rozporządzeń cmentarnych i sanitarnych, obowiązujących w miejscu grzebania.

Artykuł VI.

Pomiędzy terytorjami Wysokich Umawiających się Stron będzie istniała wolność handlu i żeglugi. Obywatele obu Wysokich Umawiających się Stron, narówni z obywatelami państwa najbardziej uprzywilejowanego, będą mieli swobodę wolnego zawijania ze swymi statkami i ładunkami do wszystkich miejsc, portów i wód wszelkiego rodzaju w obrębie granic terytorjalnych drugiej Strony, które są lub mogą być otwarte dla handlu zagranicznego i żeglugi. Żadne postanowienie niniejszego traktatu nie może być tłumaczone jako ograniczające prawo którejkolwiek z Wysokich Umawiających się Stron do wprowadzenia na warunkach, jakie Strona ta uzna za stosowne, zakazów i ograniczeń, mających na celu ochronę życia i zdrowia ludzkiego, zwierzęcego lub roślin, lub rozporządzeń dla wykonania ustaw w dziedzinie porządku publicznego lub dochodów Skarbu, z włączeniem ustaw zabraniających lub ograniczających wwóz lub sprzedaż napojów alkoholowych lub narkotyków.

Każda z Wysokich Umawiających się Stron przyjmie bezwzględnie zobowiązanie nienakładania wyższych lub innych ceł względnie opłat, warunków, zakazów lub, ograniczeń przywozu jakichkolwiek artykułów, będących produktami gleby, wytworami lub wyrobami terytorjum drugiej Strony niż te, jakie są lub będą nakładane na wwóz takich samych artykułów, będących produktami gleby, wytworami lub wyrobami jakiegokolwiek innego kraju. Zarządzenia administracyjne wprowadzające podwyższenie ceł lub zmianę obowiązujących przepisów odnoszących się do importu, nie będą stosowane przed upływem dostatecznego czasu, potrzebnego na słuszne uwiadomienie o takich podwyżkach lub zmianach, po ich ogłoszeniu w zwykłej drodze urzędowej. Powyższe postanowienie nie dotyczy zarządzeń wprowadzonych na skutek przepisów ustawy lub orzeczeń sądowych, jak również zarządzeń wydanych celem ochrony życia ludzkiego, zwierzęcego lub roślin, a także w dziedzinie porządku publicznego.

would, by the laws of the country or by a testamentary disposition, descend or pass to a national of the other High Contracting Party, whether resident or non-resident, were he not disqualified by the laws of the country where such property or interests therein is or are situated, such national shall be allowed a term of three years in which to sell the same, this term to be reasonably prolonged if circumstances render it necessary, and withdraw the proceeds thereof, without restraint or interference, and exempt from any succession, probate or administrative duties or charges other than those which may be imposed in like cases upon the nationals of the country from which such proceeds may be drawn.

Nationals of either High Contracting Party may have full power to dispose of their personal property of every kind within the territories of the other, by testament, donation, or otherwise, and their heirs, legatees and donees, of whatsoever nationality, whether resident or non-resident, shall succeed to such personal property, and may take possession thereof, either by themselves or by others acting for them, and retain or dispose of the same at their pleasure subject to the payment of such duties or charges only as the nationals of the High Contracting Party within whose territories such property may be or belong shall be liable to pay in like cases.

Article V.

The nationals of each of the High Contracting Parties in the exercise of the right of freedom of worship, within the territories of the other, as hereinabove provided, may, without annoyance or molestation of any kind by reason of their religious belief or otherwise, conduct services either within their own houses or within any appropriate buildings which they may be at liberty to erect and maintain in convenient situations, provided their teachings or practices are not contrary to public morals; and they may also be permitted to bury their dead according to their religious customs in suitable and convenient places established and maintained for the purpose subject to the mortuary and sanitary laws and regulations of the place of burial.

Article VI.

Between the territories of the High Contracting Parties there shall be freedom of commerce and navigation. The nationals of each of the High Contracting Parties equally with those of the most favored nation, shall have liberty freely to come with their vessels and cargoes to all places, ports and waters of every kind within the territorial limits of the other which are or may be open to foreign commerce and navigation. Nothing in this Treaty shall be construed to restrict the right of either High Contracting Party to impose on such terms as it may see fit, prohibitions or restrictions designed to protect human, animal, or plant life and health, or regulations for the enforcement of police or revenue laws, including laws prohibiting or restricting the importation or sale of alcoholic beverages or narcotics.

Each of the High Contracting Parties binds itself unconditionally to impose no higher or other duties or charges, and no condition or prohibition on the importation of any article, the growth, produce, or manufacture of the territories of the other Party than are or shall be imposed on the importation of any like article, the growth, produce or manufacture of any other country. Administrative orders effecting advances in duties or changes in regulations applicable to imports shall not be made operative until the elapse of sufficient time, after promulgation in the usual official manner, to afford reasonable notice of such advances or changes. The foregoing provision does not relate to orders made operative as required by provisions of law or judicial decisions, or to measures for the protection of human, animal or plant life or for the enforcement of police laws.

Każda z Wysokich Umawiających się Stron również zobowiązuje się bezwzględnie nie nakładać opłat ani innych ograniczeń czy zakazów na towary eksportowane do terytoriów drugiej Strony wyższych lub innych, niż te, jakie nakładane są na towary eksportowane do jakiegokolwiek innego kraju obcego.

Żadna z Wysokich Umawiających się Stron nie wprowadzi ani nie będzie utrzymywała w mocy ograniczeń importu z terytorjum lub eksportu do terytorjum drugiej Strony, które nie są stosowane do importu i eksportu takiego samego artykułu pochodzącego z lub wysyłanego do jakiegokolwiek innego kraju. Wszelkie cofnięcie ograniczeń importowych lub eksportowych przyznane chociażby tymczasowo przez jedną ze Stron na korzyść artykułów trzeciego państwa, będzie niezwłocznie i bezwarunkowo stosowane do takich samych artykułów pochodzących od drugiej Umawiającej się Strony lub do niej wysyłanych. W razie ustanowienia kontyngentów dla importu lub eksportu artykułów ograniczonych lub zakazanych, każda z Wysokich Umawiających się Stron zgadza się przyznać importowi z terytorjum lub eksportowi do terytorjum drugiej Strony słuszny udział w przydziale ilości ograniczonych towarów, które mogą być dozwolone dla importu lub eksportu.

Wszelka korzyść, dotycząca opłat, ceł, formalności i warunków ich stosowania, którą jedna z Wysokich Umawiających się Stron mogłaby rozciągnąć na jakikolwiek artykuł, będący produktem gleby, wytworem lub wyrobem każdego innego obcego kraju, będzie równocześnie i bezwarunkowo, bez żądania i bez kompensaty rozciągnięta na takie same artykuły, które są produktami gleby, wytworami lub wyrobami drugiej Wysokiej Umawiającej się Strony.

Wszelkie artykuły, które są lub mogą być legalnie importowane z zagranicy do portów Stanów Zjednoczonych Ameryki, albo też są lub mogą być legalnie eksportowane z nich na statkach Stanów Zjednoczonych Ameryki, będą mogły również być przywożone do tych portów lub wywożone z nich na statkach polskich, nie podlegając, jakimkolwiek cłom lub opłatom innym lub wyższym niż gdyby te artykuły były importowane lub eksportowane na statkach Stanów Zjednoczonych Ameryki; i nawzajem, wszelkie artykuły, które są lub mogą być legalnie importowane z zagranicy do portów polskich albo też są lub mogą być legalnie eksportowane z nich na statkach polskich, będą mogły również być przywożone do tych portów lub wywożone z nich na statkach Stanów Zjednoczonych Ameryki, nie podlegając żadnym cłom i opłatom innym lub wyższym niż gdyby artykuły te były importowane lub eksportowane na statkach polskich.

W ten sam sposób ma być stosowana zupełna wzajemna równość w stosunku do bandery obu krajów co do premij, zwrotów ceł i innych przywilejów tego rodzaju jakiejkolwiek nazwy, które mogą być przyznane na terytorjum obu Wysokich Umawiających się Stron, dla towarów, importowanych lub eksportowanych na statkach narodowych, tak, że te premje, zwroty ceł i inne przywileje będą również w podobny sposób przyznawane towarom, importowanym lub eksportowanym na statkach drugiego państwa.

Co się tyczy wysokości i pobierania ceł przywózowych i wywózowych wszelkiego rodzaju, każda z obu Wysokich Umawiających się Stron zobowiązuje się przyznać obywatelom, statkom i towarom drugiej Strony wszelkie udogodnienia, przywileje lub wolności, jakie przyzna obywatelom, statkom i towarom jakiegoś trzeciego państwa, bez względu na to, czy takiemu uprzywilejowanemu państwu takie traktowanie zostanie przyznane darmo, czy wzamian za kompensatę. Każde takie udogodnienie, przywilej lub wolność, które będzie odtąd w przyszłości nadane obywatelom, statkom czy towarom trzeciego państwa, będzie równocześnie i bezwarunkowo, bez żądania i bez kompensaty rozciągnięte na drugą Wysoką Umawiającą się Stronę dla niej samej, jej obywateli, statków i towarów.

Żadna z Wysokich Umawiających się Stron nie będzie robiła jakiejkolwiek różnicy między bezpośrednim a pośrednim przywozem artykułów pochodzących a terytoriów drugiej Strony, a skądkolwiek przychodzących. Powyższe postanowienie, w zastosowaniu do przywozu do Polski, odnosi się jedynie do towarów, które na części drogi z miejsca ich pochodzenia do miejsca ostatecznego przeznaczenia musiały być przewożone poprzez ocean.

Każda z Wysokich Umawiających się Stron ma prawo wymagać, żeby artykuły, które są przywożone z terytorjum drugiej Strony i które mogą korzystać zgodnie z postanowieniami niniejszego traktatu z korzyści odnośnie do ceł lub opłat przyznanych państwu najbardziej uprzywilejowanemu, były zaopatrzone w takie same dokumenty stwierdzające ich pochodzenie, jakie mogą być wymagane w wykonaniu ustaw i przepisów kraju, do którego są one przywożone, z tem jednak zastrzeżeniem,

Each of the High Contracting Parties also binds itself unconditionally to impose no higher or other charges or other restrictions or prohibitions on goods exported to the territories of the other High Contracting Party than are imposed on goods exported to any other foreign country.

Neither High Contracting Party shall establish or maintain restrictions on imports from or exports to the territories of the other Party which are not applied to the import and export of any like article originating in or destined for any other country. Any withdrawal of an import or export restriction which is granted even temporarily by one of the Parties in favor of the articles of a third country shall be applied immediately and unconditionally to like articles originating in or destined for the other Contracting Party. In the event of rations or quotas being established for the importation or exportations of articles restricted or prohibited, each of the High Contracting Parties agrees to grant for the importation from or exportation to the territories of the other Party an equitable share in the allocation of the quantity of restricted goods which may be authorized for importation or exportation.

Any advantage concerning charges, duties, formalities and conditions of their application which either High Contracting Party may extend to any article, the growth, produce or manufacture of any other foreign country, shall simultaneously and unconditionally, without request and without compensation, be extended to the like article the growth, produce or manufacture of the other High Contracting Party.

All articles which are or may be legally imported from foreign countries into ports of the United States of America or are or may be legally exported therefrom in vessels of the United States of America may likewise be imported into these ports or exported therefrom in Polish vessels without being liable to any other or higher duties or charges whatsoever than if such articles were imported or exported in vessels of the United States of America ; and, reciprocally, all articles which are or may be legally imported from foreign countries into the ports of Poland or are or may be legally exported therefrom in Polish vessels, may likewise be imported into these ports or exported therefrom in vessels of the United States of America without being liable to any other or higher duties or charges whatsoever than if such articles were imported or exported in Polish vessels.

In the same manner there shall be perfect reciprocal equality in relation to the flags of the two countries with regard to bounties, drawbacks and other privileges of this nature, of whatever denomination, which may be allowed in the territories of each of the Contracting Parties, on goods imported or exported in national vessels so that such bounties, drawbacks and other privileges shall also and in like manner be allowed on goods imported or exported in vessels of the other country.

With respect to the amount and collection of duties on imports and exports of every kind, each of the two High Contracting Parties binds itself to give to the nationals, vessels and goods of the other the advantage of every favor, privilege or immunity which it shall have accorded to the nationals, vessels and goods of a third State, whether such favored State shall have been accorded such treatment gratuitously or in return for reciprocal compensatory treatment. Every such favor, privilege or immunity which shall hereafter be granted the nationals, vessels or goods of a third State shall simultaneously and unconditionally, without request and without compensation be extended to the other High Contracting Party for the benefit of itself, its nationals, vessels and goods.

No distinction shall be made by either High Contracting Party between direct and indirect importations of articles originating in the territories of the other Party from whatever place arriving. In so far as importations into Poland are concerned, the foregoing stipulation applies only in the case of goods which for a part of the way from the place of their origin to the place of their ultimate destination had to be carried across the ocean.

Either Contracting Party has the right to require that articles which are imported from the territories of the other Party and are entitled under the provisions of this Treaty to the benefit of the duties or charges accorded to the most favored nation, must be accompanied by such documentary proof of their origin as may be required in pursuance of the laws and regulations of the country into which they are imported, provided, however, that the requirements imposed

że żądania postawione w tym celu nie będą tego rodzaju, aby mogły stanowić w rzeczywistości przeszkody dla handlu pośredniego. Wymagania związane z dostarczaniem takich świadectw pochodzenia zostaną ustalone i wprowadzone w życie przez wymianę not między Wysokimi Umawiającymi się Stronami.

Postanowienia niniejszego artykułu nie rozciągają się na :

a) Traktowanie, które każda z Wysokich Umawiających się Stron przyzna ruchowi pogranicznemu w strefie nieprzekraczającej szerokości 10 mil (15 kilometrów) z każdej strony granicy celnej ;

b) Specjalne przywileje państw, wynikające z ich unji celnej z jedną z Wysokich Umawiających się Stron dopóty dopóki takie specjalne przywileje nie będą przyznane żadnemu innemu państwu ;

c) Traktowanie, jakie Stany Zjednoczone Ameryki przyznają handlowi Kuby na zasadzie postanowień konwencji handlowej, zawartej pomiędzy Stanami Zjednoczonymi Ameryki a Kubą, dnia 11 grudnia 1902 r.¹ ani do jakiegokolwiek innej konwencji handlowej, która w przyszłości może być zawarta między Stanami Zjednoczonymi Ameryki i Kubą. Postanowienia takie pozatem nie odnoszą się do traktowania zapewnionego handlowi Stanów Zjednoczonych Ameryki ze strefą Kanału Panamskiego lub z którąkolwiek posiadłością Stanów Zjednoczonych Ameryki lub handlowi posiadłości Stanów Zjednoczonych Ameryki między sobą, zgodnie z obecnymi i przyszłymi prawami ;

d) Tymczasowy system celny obowiązujący między polskim i niemieckim Górnym Śląskiem i ustanowiony polsko-niemiecką konwencją, podpisaną w Genewie 15 maja 1922 r.²

Artykuł VII.

Obywatele i towary każdej z Wysokich Umawiających się Stron będą korzystali na terytorjum drugiej Strony z tego samego traktowania co krajowcy i towary krajowe, o ile chodzi o podatki wewnętrzne, opłaty za składowe i za inne udogodnienia.

Artykuł VIII.

Żadne opłaty tonażowe, portowe, za pilotaż, za latarnie morskie i opłaty kwarantannowe lub też żadne podobne lub analogiczne opłaty jakiegokolwiek bądź rodzaju, ściągane w imieniu lub na rzecz Rządu, funkcjonariuszy publicznych, osób prywatnych, towarzystw lub zakładów jakiego bądź rodzaju, nie będą nakładane w portach terytorjów żadnego z obu krajów na statki drugiego kraju, któreby nie były w równej mierze i w tych samych warunkach nakładane na statki narodowe. To równe traktowanie będzie stosowane z zastrzeżeniem wzajemności do statków obu krajów bez względu na miejsce, z którego one przybywają i bez względu na miejsce ich przeznaczenia.

Artykuł IX.

Dla celów niniejszego traktatu statki handlowe i inne statki będące własnością prywatną pod banderą jednej z Wysokich Umawiających się Stron, posiadające dokumenty, wymagane przez ich ustawy krajowe na dowód swej przynależności państwowej, będą, zarówno w obrębie wód terytorjalnych drugiej Strony, jak i na pełnym morzu, uważane za statki tej Strony, pod której banderą płyną.

Artykuł X.

Statki handlowe i inne statki będące własnością prywatną pod banderą jednej z Wysokich Umawiających się Stron, będą mogły wyładowywać część swych ładunków w każdym porcie, otwartym dla handlu zagranicznego na terytorjach drugiej Wysokiej Umawiającej się Strony i płynąć dalej z resztą tych ładunków do jakichkolwiek innych portów na tych samych terytorjach,

¹ DE MARTENS, *Nouveau Recueil général de Traités*, deuxième série, tome XXXI, page 473.

² Vol. IX, page 465 ; et vol. XIX, page 282, de ce recueil.

for this purpose shall not be such as to constitute in fact a hindrance to indirect trade. The requirements for furnishing such proof of origin shall be agreed upon and made effective by exchanges of notes between the High Contracting Parties.

The stipulations of this Article shall not extend :

(a) To the treatment which either High Contracting Party shall accord to purely border traffic within a zone not exceeding ten miles (15 kilometres) wide on either side of its Customs frontier ;

(b) To the special privileges resulting to States in Customs union with either High Contracting Party so long as such special privileges are not accorded to any other State ;

(c) To the treatment which is accorded by the United States of America to the commerce of Cuba under the provisions of the Commercial Convention¹ concluded by the United States of America and Cuba on December 11, 1902, or any other commercial convention which hereafter may be concluded by the United States of America with Cuba. Such stipulations, moreover, do not extend to the treatment which is accorded to commerce between the United States of America and the Panama Canal Zone or any of the dependencies of the United States of America, or the commerce of the dependencies of the United States of America with one another under existing and future laws ;

(d) To the provisional Customs regime in force between Polish and German parts of Upper Silesia laid down in the German-Polish Convention² signed at Geneva on May 15, 1922.

Article VII.

The nationals and merchandise of each High Contracting Party within the territories of the other shall receive the same treatment as nationals and merchandise of the country with regard to internal taxes, charges in respect to warehousing and other facilities.

Article VIII.

No duties of tonnage, harbor, pilotage, lighthouse, quarantine, or other similar or corresponding duties or charges of whatever denomination, levied in the name or for the profit of the Government, public functionaries, private individuals, corporations or establishments of any kind shall be imposed in the ports of the territories of either country upon the vessels of the other, which shall not equally, under the same conditions, be imposed on national vessels. Such equality of treatment shall apply reciprocally to the vessels of the two countries respectively from whatever place they may arrive and whatever may be their place of destination.

Article IX.

For the purposes of this Treaty, merchant vessels and other privately owned vessels under the flag of either of the High Contracting Parties, and carrying the papers required by its national laws in proof of nationality, shall, both within the territorial waters of the other High Contracting Party and on the high seas, be deemed to be the vessels of the Party whose flag is flown.

Article X.

Merchant vessels and other privately owned vessels under the flag of either of the High Contracting Parties shall be permitted to discharge portions of cargoes at any port open to foreign commerce in the territories of the other High Contracting Party, and to proceed with the remaining portions of such cargoes to any other ports of the same territories open to foreign commerce,

¹ *British and Foreign State Papers*, Vol. 95, page 791.

² Vol. IX, page 465 ; and Vol. XIX, page 283, of this Series.

otwartych dla handlu zagranicznego, bez uiszczenia innych lub wyższych opłat tonażowych lub portowych, niż te, które w takich wypadkach były płacone przez statki krajowe w podobnych warunkach i będą tak samo mogły brać ładunek w różnych portach, w czasie tej samej podróży w kierunku oddalającym się, z tem zastrzeżeniem jednak, że handel przybrzeżny Wysokich Umawiających się Stron jest wyłączony z postanowień niniejszego artykułu i z innych postanowień niniejszego traktatu, będzie zaś uregulowany stosownie do odnośnych ustaw każdej z Wysokich Umawiających się Stron. Istnieje jednak zgoda co do tego, iż obywatele jednej z Wysokich Umawiających się Stron, będą korzystali odnośnie do handlu przybrzeżnego na terytorjum drugiej Strony, z traktowania państwa najbardziej uprzywilejowanego.

Postanowienia niniejszego traktatu, odnoszące się do wzajemnego przywileju narodowego traktowania w sprawach związanych z żegluga, nie stosują się do specjalnych przywilejów, które obie Wysokie Umawiające się Strony zastrzegają dla przemysłu rybackiego i budowy okrętów.

Artykuł XI.

Spółki o odpowiedzialności ograniczonej, oraz inne spółki i towarzystwa, obliczone lub nie-obliczone na zysk, które zostały lub mogą być w przyszłości założone zgodnie z ustawami państwowymi, stanowymi, lub prowincjonalnymi jednej z Wysokich Umawiających się Stron i utrzymujące siedzibę główną na jej terytorjum, uznane będą przez drugą Wysoką Umawiającą się Stronę za prawnie istniejące, z zastrzeżeniem jednak, że nie dążą one na jej terytorjum do celów sprzecznych z jej ustawami. Będą one korzystały z wolności dostępu do wszelkich sądów sądzących według prawa lub słuszności, stosując się do praw regulujących tę sprawę, zarówno dla dochodzenia, jak i dla obrony praw we wszystkich instancjach sądowych prawnie ustanowionych.

Prawo takich spółek i towarzystw jednej z Wysokich Umawiających się Stron, w ten sposób uznanych przez drugą Stronę, do osiedlania się na jej terytorjach, zakładania filij i wykonywania swych czynności tamże — będzie uzależnione i uregulowane wyłącznie na podstawie zezwolenia tej Strony, w sposób określony w jej ustawach i przepisach państwowych, stanowych lub prowincjonalnych.

Artykuł XII.

Obywatele jednej z Wysokich Umawiających się Stron będą korzystali na terytorjach drugiej Strony wzajemnie i zgodnie z warunkami tam obowiązującymi, z takich praw i przywilejów, jakie są, lub w przyszłości będą, przyznane obywatelom jakiegokolwiek innego państwa odnośnie do zakładania i uczestniczenia w spółkach o odpowiedzialności ograniczonej i innych spółkach i towarzystwach w celach zarobkowych lub innych, włącznie z prawem inicjowania, rejestrowania, zakupu, posiadania i sprzedaży akcji oraz piastowania stanowisk kierowniczych lub wykonawczych w tych firmach. Przy wykonywaniu tych praw odnośnie do uregulowania postępowania dotyczącego organizacji lub prowadzenia takich spółek i towarzystw, wspomniani obywatele nie będą podlegali żadnym warunkom, mniej korzystnym, niż te, jakie są lub będą w przyszłości nakładane na obywateli państwa najbardziej uprzywilejowanego. Prawo wszystkich takich spółek i towarzystw, któreby były zorganizowane lub kontrolowane przez obywateli jednej z Wysokich Umawiających Stron lub w których mieliby udział ci obywatele, na terytorjum drugiej Strony do wykonywania się tamże jakichkolwiek swych czynności, — będą regulowane przez ustawy i przepisy państwowe, stanowe lub prowincjonalne, które są w mocy, lub mogłyby być w przyszłości wprowadzone na terytorjach tej Strony, gdzie czynności te mają być wykonywane.

Ponadto obywatele jednej z Wysokich Umawiających się Stron będą, korzystali na terytorjum drugiej Strony, z zastrzeżeniem wzajemności i poddając się warunkom tam obowiązującym, z takich praw i przywilejów, jakie mogłyby być w przyszłości przyznane obywatelom jakiegokolwiek innego państwa odnośnie do wydobywania węgla, fosfatu, ropy, oleju skalnego, gazu i sody na terenach państwowych drugiej Strony. Rozumie się jednakże, że żadne z postanowień niniejszego ustępu nie wymaga od Wysokich Umawiających się Stron udzielania pozwoleń na korzystanie z takich praw lub przywilejów, jeżeli w chwili przedłożenia odnośnego podania udzielanie podobnych praw lub przywilejów zostało zawieszone lub zniesione.

without paying other or higher tonnage dues or port charges in such cases than would be paid by national vessels in like circumstances, and they shall be permitted to load in like manner at different ports in the same voyage outward, provided, however, that the coasting trade of the High Contracting Parties is exempt from the provisions of this Article and from the other provisions of this Treaty, and is to be regulated according to the laws of each High Contracting Party in relation thereto. It is agreed, however, that the nationals of either High Contracting Party shall within the territories of the other enjoy with respect to the coasting trade the most favored nation treatment.

The provisions of this Treaty relating to the mutual concession of national treatment in matters of navigation do not apply to special privileges reserved by either High Contracting Party for the fishing and shipbuilding industries.

Article XI.

Limited liability and other corporations and associations, whether or not for pecuniary profit, which have been or may hereafter be organized in accordance with and under the laws, National, State or Provincial, of either High Contracting Party and maintain a central office within the territories thereof, shall have their juridical status recognized by the other High Contracting Party provided that they pursue no aims within its territories contrary to its laws. They shall enjoy freedom of access to the courts of law and equity, on conforming to the laws regulating the matter, as well for the prosecution as for the defense of rights in all the degrees of jurisdiction established by law.

The right of such corporations and associations of either High Contracting Party so recognized by the other to establish themselves within its territories, establish branch offices and fulfill their functions therein shall depend upon, and be governed solely by, the consent of such Party as expressed in its National, State, or Provincial laws and regulations.

Article XII.

The nationals of either High Contracting Party shall enjoy within the territories of the other, reciprocally and upon compliance with the conditions there imposed, such rights and privileges as have been or may hereafter be accorded the nationals of any other State with respect to the organization of and participation in limited liability and other corporations and associations, for pecuniary profit or otherwise, including the rights of promotion, incorporation, purchase and ownership and sale of shares and the holding of executive or official positions therein. In the exercise of the foregoing rights and with respect to the regulation or procedure concerning the organization or conduct of such corporations or associations, such nationals shall be subjected to no conditions less favorable than those which have been or may hereafter be imposed upon the nationals of the most favored nation. The rights of any of such corporations or associations as may be organized or controlled or participated in by the nationals of either High Contracting Party within the territories of the other to exercise any of their functions therein, shall be governed by the laws and regulations, National, State or Provincial, which are in force or may hereafter be established within the territories of the Party wherein they propose to engage in business.

The nationals of either High Contracting Party shall, moreover, enjoy within the territories of the other, on condition of reciprocity, and upon compliance with the conditions there imposed, such rights and privileges as may hereafter be accorded the nationals of any other State with respect to the mining of coal, phosphate, oil, oil shale, gas, and sodium on the public domain of the other. It is understood, however, that neither High Contracting Party shall be required by anything in this paragraph to grant any application for any such right or privilege if at the time such application is presented the granting of all similar applications shall have been suspended or discontinued.

Artykuł XIII.

Komiwojażerowie, reprezentujący wytwórców, kupców i handlarzy, osiadłych na terytorjum jednej z Wysokich Umawiających się Stron, będą mieli przy wjeździe na terytorjum drugiej Strony lub w czasie przebywania tam i przy wyjeździe stamtąd, zapewnione traktowanie państwa najbardziej uprzywilejowanego pod względem cel i innych przywilejów i wszelkich opłat i podatków jakiegokolwiek bądź rodzaju, nałożonych na nich, lub ich próbki.

Jeżeliby Wysokie Układające się Strony lub jedna z nich uznała za potrzebne przedstawienie wierzytelnego dokumentu ustalającego tożsamość i uprawnienia komiwojażerów reprezentujących wytwórców, kupców lub handlarzy osiadłych na terytorjach drugiej Strony, celem dania im możliwości korzystania na jej terytorjach z przywilejów przyznanych w niniejszym artykule — Wysokie Umawiające się Strony ustalą w drodze wymiany not formę takiego dokumentu oraz urzędy i osoby przez jakie ma być wystawiony.

Artykuł XIV.

Będzie miała miejsce zupełna wolność tranzytu przez terytorja z włączeniem wód terytorjalnych każdej z Wysokich Umawiających się Stron na najdogodniejszych drogach otwartych dla tranzytu międzynarodowego kolejami, żeglownymi drogami wodnymi i kanałami, z wyłączeniem Kanału Panamskiego, oraz dróg wodnych i kanałów, stanowiących granice międzypaństwowe, dla osób, ich bagażu i towarów, przybywających z terytorjów drugiej Wysokiej Umawiającej się Strony, udających się tam, lub przejeżdżających przez nie, z wyłączeniem takich osób, których dopuszczenie na jej terytorja byłoby zabronione, albo towarów czy bagażu, których przywóz byłby zakazany ustawowo. Osoby przejeżdżające, ich bagaż i towary przewożone tranzytem nie będą podlegały żadnym cłom tranzytowym, ani żadnemu zbędnemu opóźnieniu, lub ograniczeniom i różniczkowaniu pod względem opłat, ułatwień lub wszelkich innych okoliczności.

Towary w tranzycie winny wchodzić i wychodzić przez właściwą komorę celną, ale wolne będą od wszelkich cel lub innych podobnych opłat.

Wszelkie opłaty, nakładane na transporty znajdujące się w tranzycie, będą umiarkowane i odpowiadające warunkom ruchu.

Żadne z postanowień niniejszego artykułu nie będzie ograniczało prawa obu Wysokich Umawiających się Stron do zakazywania lub ograniczania tranzytu broni, amunicji i sprzętu wojkowego, zgodnie z traktatami i konwencjami, które są albo mogłyby być w przyszłości zawarte przez którąkolwiek z Wysokich Umawiających się Stron z innymi państwami.

Artykuł XV.

Każda z Wysokich Umawiających się Stron zgadza się przyjmować urzędników konsularnych drugiej Strony w tych swoich portach, miejscowościach i miastach, które nadają się i są otwarte dla przedstawicieli konsularnych jakiegokolwiek obcego państwa.

Urzędnicy konsularni każdej z Wysokich Umawiających się Stron będą, po objęciu urzędowania, korzystali na terytorjum drugiej Strony na zasadzie wzajemności ze wszystkich praw i przywilejów, zwolnień i immunitetów, z jakich korzystają urzędnicy tego samego stopnia państwa najbardziej uprzywilejowanego. Tacy urzędnicy, jako przedstawiciele urzędowi, będą uprawnieni do wysokiego szacunku wszystkich urzędników państwowych lub komunalnych państwa przyjmującego, z którymi będą utrzymywali stosunki służbowe.

Rząd każdej z Wysokich Umawiających się Stron będzie udzielał bez opłat potrzebnego exequatur urzędnikom konsularnym drugiej Strony, którzy przedstawiają należyte listy komisyjne podpisane przez Głowę Państwa kraju wysyłającego i zaopatrzone w wielką pieczęć państwową ; nadto wyda on każdemu podwładnemu lub zastępczemu urzędnikowi konsularnemu, należycie mianowanemu przez przyjętego wyższego urzędnika konsularnego, za aprobatą jego Rządu, lub przez innego właściwego urzędnika tego Rządu, takie dokumenty, jakie, zgodnie z prawami

Article XIII.

Commercial travelers representing manufacturers, merchants and traders domiciled in the territories of either High Contracting Party shall on their entry into and sojourn in the territories of the other Party and on their departure therefrom be accorded the most favored nation treatment in respect of Customs and other privileges and of all charges and taxes of whatever denomination applicable to them or to their samples.

If either High Contracting Party shall deem necessary the presentation of an authentic document establishing the identity and authority of commercial travelers representing manufacturers, merchants or traders domiciled in the territories of the other Party in order that such commercial traveler may enjoy in its territories the privileges accorded under this Article, the High Contracting Parties will agree by exchange of notes on the form of such document and the authorities or persons by whom it shall be issued.

Article XIV.

There shall be complete freedom of transit through the territories including territorial waters of each High Contracting Party on the most convenient routes open for international transit, by rail, navigable waterway, and canal, other than the Panama Canal and waterways and canals which constitute international boundaries, to persons, their luggage and goods coming from, going to or passing through the territories of the other High Contracting Party, except such persons as may be forbidden admission into its territories, or goods or luggage of which the importation may be prohibited by law. Persons, their luggage and goods in transit shall not be subjected to any transit duty, or to any unnecessary delays or restrictions, or to any discrimination as regards charges, facilities or any other matter.

Goods in transit must be entered and cleared at the proper Custom house, but they shall be exempt from all Customs or other similar duties.

All charges imposed on transport in transit shall be reasonable, having regard to the conditions of the traffic.

Nothing in this Article shall affect the right of either of the High Contracting Parties to prohibit or restrict the transit of arms, munitions and military equipment in accordance with treaties or conventions that may have been or may hereafter be entered into by either Party with other countries.

Article XV.

Each of the High Contracting Parties agrees to receive from the other consular officers in those of its ports, places and cities, where it may be convenient and which are open to consular representatives of any foreign country.

Consular officers of each of the High Contracting Parties shall, after entering upon their duties, enjoy reciprocally in the territories of the other all the rights, privileges, exemptions and immunities which are enjoyed by officers of the same grade of the most favored nation. As official agents, such officers shall be entitled to the high consideration of all officials, national or local, with whom they have official intercourse in the State which receives them.

The Government of each of the High Contracting Parties shall furnish free of charge the necessary exequatur of such consular officers of the other as present a regular commission signed by the chief executive of the appointing State and under its great seal; and it shall issue to a subordinate or substitute consular officer duly appointed by an accepted superior consular officer with the approbation of his Government, or by any other competent officer of that Government, such documents as according to the laws of the respective countries shall be requisite for the exercise

odnośnych Państw, wymagane są do wykonywania służby konsularnej przez mianowanego urzędnika. Za okazaniem exequatur'u lub innego dokumentu, wydanego zamiast tegoż, takiemu urzędnikowi niższego stopnia, ten urzędnik konsularny uprawniony będzie do objęcia swego urzędu, oraz korzystania z praw, przywilejów i immunitetów, przyznanych przez traktat niniejszy.

Artykuł XVI.

Urzędnicy konsularni, będący obywatelami Państwa wysyłającego, nie mogą być aresztowani z wyjątkiem wypadku, gdy zostaną oskarżeni o popełnienie czynów karygodnych, kwalifikowanych przez prawo miejscowe jako przestępstwa, inne aniżeli występki i przekroczenia i pociągające za sobą ukaranie winnego osobnika. Urzędnicy tacy wolni będą od obowiązku dostarczania kwater wojskowych i od służby wojskowej lub morskiej, administracyjnej lub policyjnej wszelkiego rodzaju.

W sprawach karnych, stawienie się urzędnika konsularnego w charakterze świadka w sądzie może być zażądane zarówno przez stronę oskarżającą, jak i przez obronę. Odnośne wezwanie dokonane być winno z zachowaniem wszelkich możliwych względów dla godności konsularnej i obowiązków urzędu ; a urzędnik konsularny winien uczynić zadość takiemu wezwaniu.

Urzędnicy konsularni będą w sprawach cywilnych podlegali jurysdykcji sądów państwa przyjmującego, z tem jednakże zastrzeżeniem, że w wypadku, jeżeli urzędnik jest obywatelem Państwa wysyłającego i nie jest zaangażowany w żadnem prywatnem zajęciu, obliczonem na zysk, to przesłuchanie jego ustne lub pisemne w charakterze świadka w sprawach, w których on nie jest stroną, odbyć się winno w miejscu jego zamieszkania lub w jego biurze i z należytemi względami dla jego wygody. Urzędnik winien wszakże dobrowolnie zeznawać w sądzie, o ile to tylko jest możliwe bez naruszenia w poważny sposób jego obowiązków służbowych.

Artykuł XVII.

Każda z Wysokich Umawiających się Stron zgadza się na wwóz wolny od wszelkich opłat celnych wszelkiego rodzaju mebli, urządzeń i zapasów przeznaczonych na użytek służbowy w biurach konsularnych drugiej Strony ; udzieli również urzędnikom konsularnym, ich rodzinom oraz towarzyszącym im osobom, o ile są one obywatelami kraju wysyłającego, przywileju wolnego od cła wwozu ich bagażu i innych przedmiotów służących do ich osobistego użytku, przywożonych ze sobą przez urzędnika, gdy udaje się na swe stanowisko, z warunkiem wszakże, że żaden przedmiot, którego wwóz przez prawo jednej z Wysokich Umawiających się Stron jest zakazany, nie może być przywieziony na jej terytorjum. Mienie osobiste wwożone przez urzędników konsularnych, ich rodziny lub towarzyszące im osoby w czasie pełnienia funkcji przez danych urzędników, będzie korzystało z przywilejów i zwolnień przyznawanych urzędnikom konsularnym Państwa najbardziej uprzywilejowanego.

Rozumie się jednak, że przywileje, udzielone w niniejszym artykule, nie będą się rozciągały na urzędników konsularnych, oddających się w państwie przyjmującym jakimukolwiek prywatnemu zajęciu obliczonemu na zysk, chyba, że chodzi o przedmioty dostarczane im urzędowo.

Artykuł XVIII.

Urzędnicy konsularni, włączając w to i pracowników zatrudnionych w konsulacie, będący obywatelami Państwa wysyłającego, a nie oddający się na terytorjum Państwa, gdzie wykonywują swe czynności, zajęciom prywatnym obliczonym na zysk, wolni będą od wszelkiego rodzaju podatków państwowych, stanowych, prowincjonalnych i komunalnych, nałożonych na ich osoby lub mienie, z wyjątkiem podatków, pobieranych z tytułu posiadania przez nich majątku nieruchomego, położonego w granicach tego terytorjum, oraz dochodu, który daje im mienie jakiegokolwiek rodzaju, położone na lub przynależne do terytorjum Państwa, w którym wykonywują swe czynności.

by the appointee of the consular function. On the exhibition of an exequatur, or other document issued in lieu thereof to such subordinate, such consular officer shall be permitted to enter upon his duties and to enjoy the rights, privileges and immunities granted by this Treaty.

Article XVI.

Consular officers, nationals of the State by which they are appointed, shall be exempt from arrest except when charged with the commission of offences locally designated as crimes other than misdemeanors and subjecting the individual guilty thereof to punishment. Such officers shall be exempt from military billetings, and from service of any military or naval, administrative or police character whatsoever.

In criminal cases the attendance at court by a consular officer as a witness may be demanded by the prosecution or defence. The demand shall be made with all possible regard for the consular dignity and the duties of the office ; and there shall be compliance on the part of the consular officer.

Consular officers shall be subject to the jurisdiction of the courts in the State which receives them in civil cases, subject to the proviso, however, that when the officer is a national of the State which appoints him and is engaged in no private occupation for gain, his testimony in cases to which he is not a party shall be taken orally or in writing at his residence or office and with due regard for his convenience. The officer should, however, voluntarily give his testimony at court whenever it is possible to do so without serious interference with his official duties.

Article XVII.

Each of the High Contracting Parties agrees to permit the entry free of all duty of all furniture, equipment and supplies intended for official use in the consular offices of the other, and to extend to such consular officers of the other and their families and suites as are its nationals the privilege of entry free of duty of their baggage and all other property intended for their personal use, accompanying the officer to his post ; provided, nevertheless, that no article, the importation of which is prohibited by the law of either of the High Contracting Parties, may be brought into its territories. Personal property imported by consular officers, their families or suites during the incumbency of the officers shall be accorded the Customs privileges and exemptions accorded to consular officers of the most favored nation.

It is understood, however, that the privileges of this Article shall not be extended to consular officers who are engaged in any private occupation for gain in the countries to which they are accredited, save with respect to governmental supplies.

Article XVIII.

Consular officers, including employees in a consulate, nationals of the State by which they are appointed other than those engaged in private occupations for gain within the State where they exercise their functions, shall be exempt from all taxes, National, State, Provincial and Municipal, levied upon their persons or upon their property, except taxes levied on account of the possession or ownership of immovable property situated in, or income derived from property of any kind situated or belonging within, the territories of the State within which they exercise their functions. All consular officers and employees, nationals of the State appointing them, shall

Wszyscy urzędnicy i pracownicy konsularni obywatele Państwa wysyłającego, wolni są od płacenia podatków od poborów, honorarjów i plac, które otrzymują jako wynagrodzenie za swą służbę konsularną.

Rząd każdej z Wysokich Umawiających się Stron będzie miał prawo nabywać i posiadać na własność grunta i budynki potrzebne na lokale dyplomatyczne i konsularne na terytorjum drugiej z Wysokich Umawiających się Stron, jako też wznosić budynki na tem terytorjum dla wyżej wspomnianych celów z zachowaniem miejscowych przepisów budowlanych.

Gunta i budynki, położone na terytorjum jednej z Wysokich Umawiających się Stron, których prawnym lub sprawiedliwym właścicielem jest druga Strona, a które są używane przez tego właściciela wyłącznie do celów rządowych, wolne są od wszelkiego rodzaju podatków zarówno państwowych, jak stanowych, krajowych i komunalnych z wyjątkiem opłat pobieranych za usługi lub miejscowe publiczne urządzenia, z których dane objekty korzystają.

Artykuł XIX.

Urzędnicy konsularni mają prawo umieszczać nad drzwiami wejściowymi swych biur godła swego Państwa z odpowiednim napisem, oznaczającym lokal urzędowy, i umieszczać godła swego Państwa na samochodach używanych przez nich przy wykonywaniu czynności konsularnych. Urzędnicy ci mogą również wywieszać flagę swego Państwa na swych biurach, włączając w to i biura, znajdujące się w stolicach obu Państw. Mogą oni również wywieszać takąż flagę na wszelkiej łodzi lub statku, używanym przy wykonywaniu funkcji konsularnych.

Lokal, w którym konsulat urzęduje i archiwa konsulatu będą zawsze i w każdym czasie nietykalne i pod żadnym pozorem żadna z władz krajowych jakiegokolwiek rodzaju nie może dokonywać żadnego badania lub zajęcia papierów lub innych rzeczy złożonych w archiwach. O ile urzędnicy konsularni trudnią się przedsiębiorstwami prywatnymi na terytorjum Państwa, gdzie wykonywują swe funkcje, papiery i dokumenty konsulatu winny być przechowywane w miejscu zupełnie oddzielnem od miejsca, gdzie są przechowywane ich papiery prywatne lub dotyczące ich przedsiębiorstwa. Biura konsulatu nie będą służyły za miejsca azylu. Nie będzie wymagane od żadnego urzędnika konsularnego przedkładanie w sądzie aktów urzędowych lub składanie zeznań o ich treści.

W razie śmierci, niezdolności do wykonywania funkcji, lub nieobecności urzędnika konsularnego, który nie ma na swej placówce podwładnego urzędnika konsularnego, sekretarza lub naczelnicy kancelarii, jeżeli ich charakter służbowy został przedtem podany do wiadomości Państwu przyjmującemu, mogą wykonywać czasowo funkcje konsularne zmarłego, niezdolnego do pełnienia swych funkcji lub nieobecnego urzędnika konsularnego; podczas sprawowania tych czynności będą oni korzystali ze wszystkich praw, przywilejów i immunitetów, przyznanych kierownikowi urzędu.

Artykuł XX.

Urzędnicy konsularni, będący obywatelami Państwa wysyłającego, mogą w obrębie swego okręgu konsularnego zwracać się do władz państwowych, stanowych, krajowych lub komunalnych w celu zapewnienia swoim obywatelom korzystania z praw traktatowych lub nabytych w jakikolwiek inny sposób. W razie naruszenia tych praw mogą oni wnosić zażalenia. O ile właściwe władze nie dały zadośćuczynienia lub nie udzieliły opieki, interwencja dyplomatyczna będzie usprawiedliwiona, a w razie nieobecności przedstawiciela dyplomatycznego, konsul generalny lub urzędnik konsularny, urzędujący w stolicy, zwrócić się może bezpośrednio do Rządu danego kraju.

Artykuł XXI.

Urzędnicy konsularni mogą w wykonaniu praw swego własnego Państwa: a) przyjmować w każdym nadającym się do tego miejscu w granicach ich okręgu, zeznania wszelkich osób znajdu-

be exempt from the payment of taxes on the salary, fees or wages received by them in compensation for their consular services.

The Government of each High Contracting Party shall have the right to acquire and own land and buildings required for diplomatic or consular premises in the territory of the other High Contracting Party and also to erect buildings in such territory for the purposes stated subject to local building regulations.

Lands and buildings situated in the territories of either High Contracting Party, of which the other High Contracting Party is the legal or equitable owner and which are used exclusively for governmental purposes by that owner, shall be exempt from taxation of every kind, National, State, Provincial and Municipal, other than assessments levied for services or local public improvements by which the premises are benefited.

Article XIX.

Consular officers may place over the outer door of their respective offices the coat of arms of their State with an appropriate inscription designating the official office, and they may place the coat of arms of their State on automobiles employed by them in the exercise of their consular functions. Such officers may also hoist the flag of their country on their offices including those situated in the capitals of the two countries. They may likewise hoist such flag over any boat or vessel employed in the exercise of the consular function.

The quarters where consular business is conducted and the archives of the consulates shall at all times be inviolable, and under no pretext shall any authorities of any character within the country make any examination or seizure of papers or other property deposited with the archives. When consular officers are engaged in business within the territory of the State where they are exercising their duties, the files and documents of the consulate shall be kept in a place entirely separate from the one where private or business papers are kept. Consular offices shall not be used as places of asylum. No consular officers shall be required to produce official archives in court or testify as to their contents.

Upon the death, incapacity, or absence of a consular officer, having no subordinate consular officer at his post, secretaries or chancellors, whose official character may have previously been made known to the Government of the State where the consular function was exercised, may temporarily exercise the consular function of the deceased or incapacitated or absent consular officer; and while so acting shall enjoy all the rights, prerogatives and immunities granted to the incumbent.

Article XX.

Consular officers, nationals of the State by which they are appointed, may, within their respective consular districts, address the authorities, National, State, Provincial or Municipal, for the purpose of protecting their countrymen in the enjoyment of their rights accruing by treaty or otherwise. Complaint may be made for the infraction of those rights. Failure upon the part of the proper authorities to grant redress or to accord protection may justify interposition through the diplomatic channel, and in the absence of a diplomatic representative, a consul-general or the consular officer stationed at the capital may apply directly to the Government of the country.

Article XXI.

Consular officers, in pursuance of the laws of their own country may (*a*) take, at any appropriate place within their respective districts, the depositions of any occupants of vessels of their own

jących się na statkach ich kraju lub jakichkolwiek obywateli ich Państwa, albo też osób mających miejsce stałego zamieszkania na terytorjum tegoż Państwa ; b) sporządzać, zaświadczać (attest, certify) i uwierzytelniać jednostronne akty prawne, podpisy, tłumaczenia, dokumenty i rozporządzenia testamentowe swych obywateli, jak również kontrakty, w których obywatel ich Państwa jest jedną z Umawiających się Stron ; c) uwierzytelniać podpisy ; d) sporządzać, zaświadczać (attest, certify), i uwierzytelniać dokumenty wszelkiego rodzaju, wyrażające lub zawierające jakiegokolwiek przeniesienie lub obciążenie własności wszelkiego rodzaju, znajdującej się na terytorjum Państwa wysyłającego, jako też jednostronne akty prawne, dokumenty, rozporządzenia testamentowe i kontrakty, odnoszące się do mienia położonego na terytorjum Państwa wysyłającego, lub do transakcji, która ma tam być dokonana.

Dokumenty i akty w ten sposób sporządzone, jako też odpisy z nich i tłumaczenia, jeżeli zostały przez urzędnika konsularnego należycie uwierzytelnione i zaopatrzone jego pieczęcią urzędową, uznawane będą za dokumenty dowodowe na terytorjach Umawiających się Stron i uważane będą za dokumenty oryginalne lub wierzytelne odpisy, stosownie do wypadku, oraz posiadać będą taką samą moc i skutki prawne, jak gdyby były sporządzone i zaświadczone przez notariusza lub innego urzędnika publicznego odpowiednio upoważnionego w Państwie wysyłającym, zawsze jednakże z zastrzeżeniem, że akty te i dokumenty sporządzone i zaświadczone będą zgodnie z prawami i przepisami Państwa w którym mają wywołać skutki prawne.

Urzędnik konsularny każdej z Wysokich Umawiających się Stron będzie miał we własnym okręgu prawo występowania osobiście lub przez zastępcę we wszystkich sprawach dotyczących roszczeń o środki do utrzymania, wniesionych przez małoletnie dzieci, niezamieszkałe w kraju przyjmującym przeciw ojcu zamieszkałemu w okręgu danego urzędnika konsularnego będącemu obywatelem Państwa wysyłającego bez osobnego do tego pełnomocnictwa z tem jednak zastrzeżeniem, że tego rodzaju postępowanie nie jest sprzeczne z prawem miejscowem.

Artykuł XXII.

W razie śmierci obywatela jednej z Wysokich Umawiających się Stron na terytorjum drugiej Strony, o ile nie pozostawił on w miejscu zgonu żadnych znanych spadkobierców, ani wykonawców testamentu, przez siebie wyznaczonych, właściwe władze miejscowe zawiadomią niezwłocznie o fakcie jego śmierci najbliższego urzędnika konsularnego Państwa, którego zmarły był obywatelem, aby odpowiednie zawiadomienie przesłane być mogło stronom zainteresowanym.

Jeżeli obywatel jednej z Wysokich Umawiających się Stron umrze na terytorjum drugiej Wysokiej Umawiającej się Strony bez pozostawienia ostatniej woli lub testamentu, urzędnik konsularny Państwa, którego obywatelem był zmarły, urzędujący w granicach okręgu w którym zmarły mieszkał w chwili śmierci, uważany będzie, o ile prawa miejscowe na to pozwalają, do chwili wyznaczenia administratora lub wszczęcia przewodu spadkowego, za powołanego do wzięcia pod swoją opiekę majątku, pozostałego po zmarłym w celu zachowania i ochrony tego majątku ; tenże urzędnik konsularny będzie uprawniony do tego ażeby zostać wyznaczonym zarządcą spadku według uznania sądu lub innej władzy, sprawującej nadzór nad zarządem masy spadkowej, o ile na to zezwalają prawa miejscowości, gdzie spadek pozostaje pod zarządem.

W wypadku śmierci obywatela jednej z Wysokich Umawiających się Stron bez rozporządzenia na wypadek śmierci, względnie testamentu i bez jakichkolwiek znanych spadkobierców zamieszkałych w kraju, gdzie umarł, urzędnik konsularny kraju, którego obywatelem był zmarły, będzie wyznaczony na administratora majątku zmarłego, o ile przepisy własnego jego Rządu zezwalają na to i o ile taka nominacja nie jest sprzeczna z prawami miejscowymi, a sąd właściwy nie ma specjalnych powodów do wyznaczenia kogo innego.

O ile urzędnik konsularny przyjmie obowiązki administratora spadku, pozostałego po zmarłym współobywatelu, poddaje się tem samem w tym charakterze do wszystkich celowych zamierzeń jurysdykcji sądu, albo też innego czynnika mianującego, w takim samym zakresie co obywatel kraju przyjmującego.

country, or of any national of, or of any person having permanent residence within the territories of, their own country ; (b) draw up, attest, certify and authenticate unilateral acts, translations, deeds, and testamentary dispositions of their countrymen, and also contracts to which a countryman is a party ; (c) authenticate signatures ; (d) draw up, attest, certify and authenticate written instruments of any kind purporting to express or embody the conveyance or encumbrance of property of any kind within the territory of the State by which such officers are appointed, and unilateral acts, deeds, testamentary dispositions and contracts relating to property situated, or business to be transacted, within the territories of the State by which they are appointed.

Instruments and documents thus executed and copies and translations thereof, when duly authenticated by the consular officer, under his official seal, shall be received as evidence in the territories of the Contracting Parties as original documents or authenticated copies, as the case may be, and shall have the same force and effect as if drawn by and executed before a notary or other public officer duly authorized in the country by which the consular officer was appointed ; provided, always, that such documents shall have been drawn and executed in conformity to the laws and regulations of the country where they are designed to take effect.

A consular officer of either High Contracting Party shall within his district have the right to act personally or by delegate in all matters concerning claims of non-support of non-resident minor children against a father resident in the district of the consul's residence and a national of the country represented by the consul, without other authorization, providing that such procedure is not in conflict with local laws.

Article XXII.

In case of the death of a national of either High Contracting Party in the territory of the other without having in the locality of his decease any known heirs or testamentary executors by him appointed, the competent local authorities shall at once inform the nearest consular officer of the State of which the deceased was a national of the fact of the death, in order that necessary information may be forwarded to the parties interested.

In case of the death of a national of either of the High Contracting Parties without will or testament, in the territory of the other High Contracting Party, the consular officer of the State of which the deceased was a national and within whose district the deceased made his home at the time of death, shall, so far as the laws of the country permit and pending the appointment of an administrator and until letters of administration have been granted, be deemed qualified to take charge of the property left by the decedent for the preservation and protection of the same. Such consular officer shall have the right to be appointed as administrator within the discretion of a tribunal or other agency controlling the administration of estates provided the laws of the place where the estate is administered so permit.

In case of the death of a national of either of the High Contracting Parties without will or testament and without any known heirs resident in the country of his decease, the consular officer of the country of which the deceased was a national shall be appointed administrator of the estate of the deceased, provided the regulations of his own Government permit such appointment and provided such appointment is not in conflict with local law and the tribunal having jurisdiction has no special reasons for appointing someone else.

Whenever a consular officer accepts the office of administrator of the estate of a deceased countryman, he subjects himself as such to the jurisdiction of the tribunal or other agency making the appointment for all necessary purposes to the same extent as a national of the country where he was appointed.

Artykuł XXIII.

Urzędnik konsularny każdej z Wysokich Umawiających się Stron może, o ile to nie jest sprzeczne z prawem miejscowem, stawać osobiście lub przez zastępcę w imieniu beneficjarjuszy obywateli Państwa wysyłającego niezamieszkałych w kraju jego urzędowania przed właściwymi władzami, wykonywującymi ustawy o odszkodowaniu za wypadki przy pracy, lub podobne ustawy, z tym samym skutkiem jak gdyby posiadał pełnomocnictwo od takich beneficjarjuszy, chyba że beneficjarjusze ci stawili się osobiście lub przez prawnie wyznaczonych pełnomocników.

Zawiadomienie na piśmie a śmierci ich współobywateli, mających prawo do korzyści wynikających z takich ustaw, winno być, skoro tylko to będzie możliwe, wysłane przez odnośne władze do właściwego urzędnika konsularnego kraju, którego obywatelem był zmarły.

Urzędnik konsularny każdej z Wysokich Umawiających się Stron może w imieniu obywateli Państwa wysyłającego, nie zamieszkujących w kraju przyjmującym, kwitować z odbioru ich udziałów, pochodzących z realizacji spadków w drodze postępowania sądowego lub uzyskanych na mocy postanowień prawa o odszkodowaniu robotników, t. zw. Workmen's Compensation Laws, lub innych ustaw tego rodzaju, z warunkiem, że przekaże on wszelkie w ten sposób uzyskane fundusze za pośrednictwem właściwych organów swego rządu odnośnym osobom uprawnionym do ich otrzymania.

Artykuł XXIV.

Urzędnik konsularny każdej z Wysokich Umawiających się Stron będzie miał prawo w swoim okręgu konsularnym stawać, osobiście lub przez zastępcę, we wszystkich sprawach, dotyczących zarządu i podziału spadku osoby zmarłej, należących do kompetencji władz miejscowych na statku dyscypliny, o ile statek i osoby obwinione o popełnienie wykroczenia przybyły do portu, znajdującego się w obrębie jego okręgu konsularnego. Urzędnik taki ma również prawo do rozstrzygania spraw dotyczących uregulowania płac i wykonywania odnośnych kontraktów, o ile prawa miejscowe na to pozwalają.

Artykuł XXV.

Urzędnik konsularny będzie miał wyłączne prawo rozstrzygania sporów, wynikających z regulaminu wewnętrznego statków prywatnych jego kraju ; do niego też jedynie należy rozstrzyganie sporów wynikłych pomiędzy oficerami a załogą takich statków, a dotyczących wykonywania na statku dyscypliny, o ile statek i osoby obwinione o popełnienie wykroczenia przybyły do portu, znajdującego się w obrębie jego okręgu konsularnego. Urzędnik taki ma również prawo do rozstrzygania spraw dotyczących uregulowania płac i wykonywania odnośnych kontraktów, o ile prawa miejscowe na to pozwalają.

Jeżeli na statku prywatnym, płynącym pod banderą Państwa wysyłającego urzędnika konsularnego, popełniony zostanie w granicach wód terytorjalnych Państwa przyjmującego czyn, który w myśl ustaw tego Państwa uważany jest za przestępstwo, pociągające za sobą karę dla winnej osoby jako przestępcy, urzędnik konsularny, nie będzie korzystał ze wspomnianych uprawnień, chyba, że na to zezwalają prawa miejscowe.

Urzędnik konsularny może nie krępując się wzywać pomocy miejscowych władz policyjnych we wszelkich wypadkach, dotyczących utrzymania wewnętrznego porządku na statku, płynącym pod banderą jego kraju, w granicach wód terytorjalnych Państwa przyjmującego, a na takie żądanie potrzebna pomoc winna mu być udzielona.

Urzędnik konsularny może stawać wraz z oficerami i załogą statków, płynących pod banderą jego Państwa, przed władzami sądowymi Państwa przyjmującego w celu okazania pomocy jako tłumacz lub pośrednik.

Article XXIII.

A consular officer of either High Contracting Party may, if this is not contrary to the local law, appear personally or by delegate on behalf of non-resident beneficiaries, nationals of the country represented by him before the proper authorities administering workmen's compensation laws and other like statutes, with the same effect as if he held the power of attorney of such beneficiaries to represent them unless such beneficiaries have themselves appeared either in person or by duly authorized representative.

Written notice of the death of their countrymen entitled to benefit by such laws should, whenever practicable, be given by the authorities administering the law to the appropriate consular officer of the country of which the deceased was a national.

A consular officer of either High Contracting Party may on behalf of his non-resident countrymen collect and receipt for their distributive shares derived from estates in process of probate or accruing under the provisions of so-called workmen's compensation laws or other like statutes, provided he remits any funds so received through the appropriate agencies of his Government to the proper distributees.

Article XXIV.

A consular officer of either High Contracting Party shall, within his district, have the right to appear personally or by delegate in all matters concerning the administration and distribution of the estate of a deceased person under the jurisdiction of the local authorities for all such heirs or legatees in said estate, either minors or adults, as may be non-residents and nationals of the country represented by the said consular officer with the same effect as if he held their power of attorney to represent them unless such heirs or legatees themselves have appeared either in person or by duly authorized representative.

Article XXV.

A consular officer shall have exclusive jurisdiction over controversies arising out of the internal order of private vessels of his country, and shall alone exercise jurisdiction in cases, wherever arising, between officers and crews, pertaining to the enforcement of discipline on board, provided the vessel and the persons charged with wrongdoing shall have entered a port within his consular district. Such an officer shall also have jurisdiction over issues concerning the adjustment of wages and the execution of contracts relating thereto, provided the local laws so permit.

When an act committed on board of a private vessel under the flag of the State by which the consular officer has been appointed and within the territorial waters of the State to which he has been appointed constitutes a crime according to the laws of that State, subjecting the person guilty thereof to punishment as a criminal, the consular officer shall not exercise jurisdiction except in so far as he is permitted to do so by the local law.

A consular officer may freely invoke the assistance of the local police authorities in any matter pertaining to the maintenance of internal order on board of a vessel under the flag of his country within the territorial waters of the State to which he is appointed, and upon such a request the requisite assistance shall be given.

A consular officer may appear with the officers and crews of vessels under the flag of his country before the judicial authorities of the State to which he is appointed to render assistance as an interpreter or agent.

Artykuł XXVI.

Urzędnik konsularny każdej z Wysokich Umawiających się Stron będzie miał prawo w portach drugiej Wysokiej Umawiającej się Strony, leżących w obrębie jego okręgu konsularnego, przeprowadzać inspekcję, na statkach prywatnych, niezależnie od ich bander, mających się udać lub wyruszających do portów kraju wysyłającego, celem zbadania warunków i zarządzeń sanitarnych wydanych na tychże okrętach, aby tem samem mieć możność należytego sporządzenia świadectw zdrowotności i innych dokumentów wymaganych przez ustawodawstwo jego kraju oraz informować swój Rząd, w jakiej mierze jego przepisy sanitarne były przestrzegane w portach odjazdowych przez statki udające się do portów jego kraju, a to ze względu na ułatwienie statkom powyższemu wjazdowi do portu.

Artykuł XXVII.

Wszelkimi czynnościami, odnoszącymi się do ratownictwa statków każdej z Wysokich Umawiających się Stron, które rozbiły się u brzegów drugiej, będzie kierował urzędnik konsularny kraju, do którego dany statek należy i w granicach którego okręgu konsularnego rozbicie statku nastąpiło. Do chwili przybycia takiego urzędnika, który niezwłocznie winien być zawiadomiony o wypadku, władze miejscowe winny podjąć wszelkie potrzebne kroki dla ochrony osób i zabezpieczenia mienia dotkniętego katastrofą. Władze miejscowe będą interwenjowały jedynie w celu utrzymania porządku i zabezpieczenia interesów osób ratujących, o ile one nie należą do załogi statku, który uległ rozbiciu, oraz w celu wykonywania zarządzeń wydanych w sprawie przywozu i wywozu uratowanych towarów. Rozumie się, że towary takie nie podlegają żadnym opłatom celnym, chyba, że są przeznaczone do spożycia w kraju, gdzie nastąpiło rozbicie się statku.

Interwencja władz miejscowych w tych wypadkach nie będzie pociągała za sobą żadnych kosztów, oprócz tych, które wywołane zostały akcją ratowniczą i zabezpieczeniem uratowanych towarów, oraz tych, które w podobnych okolicznościach ponosiłyby okręty ich własnego kraju.

Artykuł XXVIII.

Uwzględniając wszelkie ograniczenia lub wyjątki wyżej wymienione, lub mogące być później umówionymi, terytorja Wysokich Umawiających się Stron, na które rozciągają się postanowienia niniejszego traktatu, będą rozumiane jako obejmujące wszelkie obszary lądu, wody i powietrza, co do których Strony roszczą sobie prawo i wykonywują władzę suwerenną, z wyjątkiem strefy Kanału Panamskiego.

Artykuł XXIX.

Rząd Polski, któremu powierzone zostało prowadzenie spraw zagranicznych Wolnego Miasta Gdańska w myśl artykułu 104 Traktatu Wersalskiego i artykułów 2 i 6 Konwencji Paryskiej pomiędzy Polską a Wolnym Miastem Gdańskim z dnia 9 listopada 1920 roku¹, zastrzega sobie prawo oświadczenia, że Wolne Miasto jest Umawiającą się Stroną w niniejszym traktacie i że przyjmuje zobowiązania i nabywa prawa, w nim ustalone.

Zastrzeżenie powyższe nie odnosi się do tych postanowień niniejszego traktatu, które Rzeczpospolita Polska w stosunku do Wolnego Miasta Gdańska już przyjęła w wykonaniu swych praw wynikających z odnośnych traktatów.

Artykuł XXX.

Traktat niniejszy będzie ratyfikowany, a dokumenty ratyfikacyjne zostaną wymienione w Warszawie. Niniejszy traktat we wszystkich swych postanowieniach wejdzie w życie w przeciągu 30 dni od daty wymiany dokumentów ratyfikacyjnych i pozostanie w pełnej mocy na przeciąg jednego roku od daty wejścia w życie.

¹ Vol. VI, page 189 ; et vol. CVII, page 459, de ce recueil.

Article XXVI.

A consular officer of either High Contracting Party shall have the right to inspect within the port of the other High Contracting Party within his consular district, the private vessels of any flag destined or about to clear for ports of the country appointing him in order to observe the sanitary conditions and measures taken on board such vessels, and to be enabled thereby to execute intelligently bills of health and other documents required by the laws of his country, and to inform his Government concerning the extent to which its sanitary regulations have been observed at ports of departure by vessels destined to its ports, with a view to facilitating entry of such vessels therein.

Article XXVII.

All proceedings relative to the salvage of vessels of either High Contracting Party wrecked upon the coasts of the other shall be directed by the consular officer of the country to which the vessel belongs and within whose district the wreck may have occurred. Pending the arrival of such officer, who shall be immediately informed of the occurrence, the local authorities shall take all necessary measures for the protection of persons and the preservation of wrecked property. The local authorities shall not otherwise interfere than for the maintenance of order, the protection of the interests of the salvors, if these do not belong to the crews that have been wrecked, and to carry into effect the arrangements made for the entry and exportation of the merchandise saved. It is understood that such merchandise is not to be subjected to any Custom house charges, unless it be intended for consumption in the country where the wreck may have taken place.

The intervention of the local authorities in these different cases shall occasion no expense of any kind, except such as may be caused by the operations of salvage and the preservation of the goods saved, together with such as would be incurred under similar circumstances by vessels of the nation.

Article XXVIII.

Subject to any limitation or exception hereinabove set forth, or hereafter to be agreed upon, the territories of the High Contracting Parties to which the provisions of this Treaty extend shall be understood to comprise all areas of land, water, and air over which the Parties respectively claim and exercise dominion as sovereign thereof, except the Panama Canal Zone.

Article XXIX.

The Polish Government which is entrusted with the conduct of the foreign affairs of the Free City of Danzig under Article 104 of the Treaty of Versailles and Articles 2 and 6 of the Treaty¹ signed in Paris on November 9, 1920, between Poland and the Free City of Danzig, reserves hereby the right to declare that the Free City of Danzig is a Contracting Party to this Treaty and that it assumes the obligations and acquires the rights laid down therein.

This reservation does not relate to those stipulations of the Treaty which the Republic of Poland has accepted with regard to the Free City in accordance with the Treaty rights conferred on Poland.

Article XXX.

The present Treaty shall be ratified and the ratifications thereof shall be exchanged at Warsaw. The Treaty shall take effect in all its provisions thirty days from the date of the exchange of ratifications and shall remain in full force for the term of one year thereafter.

¹ Vol. VI, page 189 ; and Vol. CVII, page 459, of this Series.

O ile na sześć miesięcy przed upływem wyżej podanego jednorocznego okresu żadna z Wysokich Umawiających się Stron nie zawiadomi drugiej o swym zamiarze zmiany lub wypuszczenia jakiegokolwiek bądź postanowienia któregokolwiek z artykułów niniejszego traktatu lub o jego rozwiązaniu z chwilą upływu wyżej wymienionego okresu czasu, traktat pozostanie nadal w mocy po upływie wyżej wymienionego okresu aż do upływu sześciu miesięcy od chwili, w której którakolwiek z Wysokich Umawiających się Stron zawiadomi drugą o swym zamiarze zmiany lub rozwiązania traktatu.

Na dowód czego pełnomocnicy obu Stron podpisali niniejszy traktat i wycisnęli na nim swe pieczęcie.

Sporządzono w Waszyngtonie w dwóch egzemplarzach, oba w języku polskim i angielskim, ednakowo obowiązujących, dnia 15 czerwca tysiąc dziewięćset trzydziestego pierwszego roku.

Tytus FILIPOWICZ.

Henry L. STIMSON.

If within six months before the expiration of the aforesaid period of one year neither High Contracting Party notifies to the other an intention of modifying, by change or omission, any of the provisions of any of the Articles in this Treaty or of terminating it upon the expiration of the aforesaid period, the Treaty shall remain in full force and effect after the aforesaid period and until six months from such a time as either of the High Contracting Parties shall have notified to the other an intention of modifying or terminating the Treaty.

In witness whereof the respective Plenipotentiaries have signed this Treaty and have affixed their seals thereto.

Done in duplicate, each in the Polish and English languages, both authentic, at Washington, this fifteenth day of June, one thousand nine hundred and thirty-one.

Tytus FILIPOWICZ.

Henry STIMSON.

¹ TRADUCTION. — TRANSLATION.

N° 3223. — TRAITÉ D'AMITIÉ, DE COMMERCE ET DE DROITS CONSULAIRES ENTRE LES ÉTATS-UNIS D'AMÉRIQUE ET LA RÉPUBLIQUE DE POLOGNE. SIGNÉ A WASHINGTON, LE 15 JUIN 1931.

PRÉAMBULE

LA RÉPUBLIQUE DE POLOGNE et LES ÉTATS-UNIS D'AMÉRIQUE, désireux de resserrer les liens pacifiques qui les unissent heureusement par des arrangements destinés à développer les rapports amicaux entre leurs territoires respectifs, grâce à des dispositions répondant aux aspirations intellectuelles, culturelles, économiques et commerciales de leurs peuples, ont résolu de conclure un traité d'amitié, de commerce et de relations consulaires, et ont à cet effet désigné pour leurs plénipotentiaires :

LE PRÉSIDENT DE LA RÉPUBLIQUE DE POLOGNE :

M. Tytus FILIPOWICZ, ambassadeur extraordinaire et plénipotentiaire de Pologne à Washington ; et

LE PRÉSIDENT DES ÉTATS-UNIS D'AMÉRIQUE :

Mr. Henry L. STIMSON, secrétaire d'Etat des États-Unis d'Amérique ;

Lesquels, après s'être communiqué leurs pleins pouvoirs reconnus en bonne et due forme, sont convenus des dispositions suivantes :

Article premier.

Les ressortissants de chacune des Hautes Parties contractantes pourront pénétrer, voyager et résider dans les territoires de l'autre Partie ; ils jouiront de la liberté de conscience et de la liberté de culte ; ils pourront, sans entraves, se livrer à toute activité d'ordre professionnel, scientifique, religieux, philanthropique, industriel et commercial ; ils pourront exercer toutes les formes d'activité commerciale qui ne sont pas interdites par la loi locale ; ils pourront posséder, construire, louer à bail et occuper des immeubles appropriés, et louer à bail des terrains pour y construire des maisons d'habitation, pour y exercer une activité scientifique, religieuse, philanthropique, industrielle ou commerciale ou pour ensevelir les morts ; ils pourront employer des agents de leur choix et, d'une manière générale, ils pourront, à la condition de se soumettre à toutes les lois et règlements locaux dûment établis, jouir de tous les privilèges susmentionnés, faire tout ce qui est nécessaire ou tout ce qui se rapporte à l'exercice de l'un quelconque de ces privilèges dans les mêmes conditions que les ressortissants de l'Etat dans lequel ils résident, sauf dispositions contraires des lois de l'une ou de l'autre des Hautes Parties contractantes en vigueur au moment de la signature du présent traité. Dans la mesure où les lois de l'une ou l'autre des Hautes Parties contractantes en vigueur au moment de la signature du traité ne permettent pas aux ressortissants de l'autre Partie de jouir

¹ Traduit par le Secrétariat de la Société des Nations, à titre d'information.

¹ Translated by the Secretariat of the League of Nations, for information.

de l'un quelconque des privilèges susmentionnés aux mêmes conditions que les ressortissants du pays dans lequel ils résident, ils bénéficieront, sous réserve de réciprocité, d'un traitement aussi favorable que celui qui est accordé aux ressortissants de la nation la plus favorisée.

Les ressortissants de chacune des Hautes Parties contractantes ne pourront être assujettis, sur les territoires de l'autre Partie, au paiement d'impôts ou taxes intérieurs, autres ou plus élevés que ceux qui sont exigés des ressortissants de l'autre Partie et acquittés par lesdits ressortissants.

Les ressortissants de chacune des Hautes Parties contractantes auront le droit, en se conformant aux lois locales, d'ester en justice à tous les degrés de juridiction établis par la loi, soit pour intenter une action, soit pour défendre leurs droits par-devant les tribunaux de l'autre Partie.

Les ressortissants de chacune des Hautes Parties contractantes jouiront, sur les territoires de l'autre Partie, en se soumettant aux conditions imposées aux ressortissants de cette Partie, de la protection et de la sécurité les plus constantes pour leur personne et leurs biens, et jouiront à cet égard du degré de protection requis par le droit international. Ils ne pourront être privés de leurs biens qu'en vertu d'une procédure régulière et contre paiement d'une indemnité équitable.

Aucune disposition du présent traité ne sera interprétée comme affectant les lois en vigueur de l'une ou de l'autre Haute Partie contractante en ce qui concerne l'émigration ou l'immigration, ou le droit, pour chacune des Hautes Parties contractantes, de promulguer de telles lois. Toutefois, aucune disposition du présent paragraphe n'empêchera les ressortissants de l'une des Hautes Parties contractantes de pénétrer, de voyager ou de séjourner sur les territoires de l'autre Partie pour s'y livrer au commerce international ou à une activité commerciale quelconque concernant le commerce international ou s'y rattachant, aux mêmes conditions que les ressortissants de la nation la plus favorisée.

Aucune disposition du présent traité ne sera interprétée comme affectant le droit, pour l'autre Partie, de promulguer ou d'appliquer des lois concernant la protection de la main-d'œuvre nationale.

Article II.

En ce qui concerne la forme de protection accordée par les lois nationales, d'Etats ou de provinces, établissant la responsabilité civile en cas de blessures ou de mort, et accordant aux parents, héritiers ou personnes à la charge de la partie lésée le droit d'intenter une action ou d'obtenir une indemnité pécuniaire, lesdits parents, héritiers ou personnes à la charge de la partie lésée, si celle-ci ressortit à l'une ou à l'autre des Parties contractantes et si le dommage a été subi sur l'un des territoires de l'autre Partie, jouiront, dans les mêmes conditions, et sans qu'il soit tenu compte de leur qualité d'étrangers ou du fait qu'ils résident hors du territoire où le dommage a été subi, des mêmes droits et privilèges que ceux qui sont ou pourront être accordés aux nationaux de ladite Partie.

Article III.

Les habitations, entrepôts, usines, magasins et autres locaux commerciaux, ainsi que toutes leurs dépendances, appartenant aux ressortissants de chacune des Hautes Parties contractantes sur les territoires de l'autre Partie et utilisés à l'une quelconque des fins énumérées à l'article premier seront respectés. Il sera interdit de procéder à une visite domiciliaire ou à une perquisition dans l'un quelconque de ces immeubles ou dépendances ou d'y examiner ou inspecter des livres, documents ou pièces de comptabilité, sauf dans les conditions prévues par les lois, ordonnances et règlements applicables aux nationaux et suivant les formes prescrites par lesdites lois, ordonnances et règlements.

Article IV.

Dans les cas où, à la mort de toute personne possédant, sur les territoires de l'une des Hautes Parties contractantes, des biens-fonds ou d'autres propriétés immobilières, ou des intérêts dans des biens-fonds ou propriétés immobilières, ces propriétés ou ces intérêts, en vertu des lois du pays ou d'une disposition testamentaire, seraient transférés ou passeraient à un ressortissant de l'autre Haute Partie contractante (qu'il s'agisse d'un résident ou d'un non-résident), si ledit ressortissant

n'est pas frappé d'incapacité aux termes des lois du pays dans lequel se trouvent lesdites propriétés ou lesdits intérêts, il lui sera accordé un délai de trois ans pour vendre lesdits biens ou lesdits intérêts, ce délai pouvant être raisonnablement prolongé si les circonstances l'exigent ; l'intéressé pourra retirer librement et sans entraves le produit de la vente de ces biens ou intérêts et ne sera assujéti à aucun droit de succession ou de liquidation, ni à aucune redevance d'ordre administratif, autres que ceux auxquels peuvent être assujéttis, en pareil cas, les ressortissants du pays d'où provient le produit de la vente.

Les ressortissants de chacune des Hautes Parties contractantes jouiront pleinement du droit de disposer de leurs biens mobiliers, quels qu'ils soient, sur les territoires de l'autre Partie, par testament, donation ou de toute autre manière ; leurs héritiers, légataires et donataires, quelle que soit leur nationalité, qu'ils soient résidents ou non-résidents, seront saisis de plein droit de ces biens mobiliers et pourront en prendre possession, soit eux-mêmes, soit par des mandataires agissant en leur nom, et conserver ces biens ou en disposer à leur gré, à condition d'acquitter les seuls droits ou taxes auxquels seraient soumis, en pareil cas, les ressortissants de la Haute Partie contractante sur les territoires de laquelle se trouvent ces biens et à laquelle lesdits biens ressortissent.

Article V.

Les ressortissants de chacune des Hautes Parties contractantes, dans l'exercice du droit de pratiquer librement leur culte sur les territoires de l'autre Partie contractante, ainsi qu'il est prévu ci-dessus, pourront, sans entrave ou vexation d'aucune sorte, en raison de leurs croyances religieuses ou pour tout autre motif, célébrer des services religieux, soit en leur propre maison, soit dans tout immeuble approprié qu'ils peuvent avoir le droit de bâtir et d'entretenir sur des emplacements convenables, à la condition que ni leur enseignements ni leurs pratiques ne soient contraires à la morale publiques ne soient contraires à la morale publique ; ils seront également autorisés à ensevelir leurs morts conformément à leurs coutumes religieuses, dans les lieux convenables et appropriés, établis et entretenus à cet effet, sous réserve des lois et règlements en vigueur au lieu de l'inhumation, en matière d'hygiène et de sépulture.

Article VI.

Il y aura liberté de commerce et de navigation entre les territoires des Hautes Parties contractantes. Les ressortissants de chacune des Hautes Parties contractantes auront, dans les mêmes conditions que ceux de la nation la plus favorisée, libre accès ; avec leurs navires et leurs cargaisons, dans tous les lieux, ports et eaux, quels qu'ils soient, qui sont situés en deçà des limites territoriales de l'autre Partie et qui sont ou pourront être ouverts à la navigation et au commerce étrangers. Aucune disposition du présent traité ne sera interprétée comme limitant le droit pour l'une ou l'autre Partie contractante d'édicter, dans les termes qu'elle jugera convenir, des interdictions ou des restrictions d'ordre sanitaire visant la protection de la vie humaine, animale ou végétale, ou d'établir des règlements ou vue d'assurer l'application de lois de police ou de lois fiscales, y compris les lois interdisant en restreignant l'importation ou la vente de boissons alcooliques ou de stupéfiants.

Chacun des Hautes Parties contractantes s'engage, inconditionnellement, à ne pas soumettre l'importation d'une marchandise quelconque, produit naturel, fabriqué ou manufacturé, en provenance des territoires de l'autre Partie, à des mesures de prohibition, à des conditions ou à des droits autres ou plus élevés que ceux auxquels est soumise l'importation de toute marchandise similaire, produit naturel, fabriqué ou manufacturé, provenant de tout autre pays étranger. Les ordonnances administratives apportant des majorations de droits ou des modifications aux règlements applicables en matière d'importation, n'entreront pas en vigueur tant qu'il ne se sera pas écoulé un délai suffisant, après la promulgation régulière de ces ordonnances, pour donner un préavis raisonnable à l'autre Partie de ces majorations ou changements. La disposition ci-dessus ne s'applique pas aux ordonnances dont l'entrée en vigueur est stipulée par des décisions juridiques ou judiciaires ni aux mesures destinées à assurer la protection de la vie humaine, animale ou végétale ni aux règlements d'application de lois de police.

Chacune des Hautes Parties contractantes s'engage de même, inconditionnellement, à ne pas soumettre les marchandises exportées à destination des territoires de l'autre Haute Partie contractante, à des taxes autres ou plus élevées, ou à des restrictions ou interdictions autres que celles auxquelles sont soumises les marchandises exportées à destination de tout autre pays étranger.

Aucune des Hautes Parties contractantes n'édicterà ni ne maintiendra, en matière d'importation ou d'exportation en provenance ou à destination des territoires de l'autre Partie, de restrictions autres que celles qui sont appliquées, en matière d'importation et d'exportation, à l'un quelconque des articles similaires en provenance ou à destination de tout autre pays. Toute levée d'une restriction à l'importation ou à l'exportation, consentie, même à titre temporaire, par l'une des Parties en faveur des articles d'un pays tiers, s'appliquera immédiatement et inconditionnellement aux articles similaires en provenance ou à destination de l'autre Partie contractante. Dans le cas où il serait fixé des contingents pour l'importation ou l'exportation d'articles faisant l'objet de restrictions ou d'interdictions, chacune des Hautes Parties contractantes convient d'accorder à l'importation ou à l'exportation en provenance ou à destination des territoires de l'autre Partie une fraction équitable du contingent de marchandises faisant l'objet de restrictions qui pourra être autorisé en vue d'importation ou d'exportation.

Tout avantage, quel qu'il soit, en ce qui concerne les charges, droits, formalités et conditions d'application desdits, que l'une des deux Parties contractantes pourra accorder à un article quelconque, produit naturel, fabriqué ou manufacturé, de toute autre pays étranger, s'appliquera simultanément et inconditionnellement, sans que la demande en soit formulée et sans compensation, au même article, produit naturel, fabriqué ou manufacturé, de l'autre Haute Partie contractante.

Tous les articles qui sont ou pourront être légalement importés de pays étrangers dans les ports des Etats-Unis d'Amérique ou qui sont ou pourront être légalement exportés de ces ports sur des navires américains, pourront être également importés dans lesdits ports ou exportés de ces ports sur des navires polonais sans être passibles de droits ou taxes autres ou plus élevés, quelle qu'en soit la nature, que si ces mêmes articles étaient importés ou exportés sur des navires américains; réciproquement, tous les articles qui sont ou pourront être légalement importés de pays étrangers dans les ports polonais ou qui sont ou pourront être légalement exportés de ces ports sur des navires polonais pourront également être importés dans lesdits ports ou exportés de ces ports sur des navires américains, sans être passibles de droits ou taxes autres ou plus élevés, quelle qu'en soit la nature, que si ces mêmes articles étaient importés ou exportés sur des navires polonais.

De même, il y aura égalité absolue et réciproque entre les pavillons des deux Parties contractantes, en matière de primes, drawbacks et autres privilèges de ce genre, quelle qu'en soit la dénomination, dont pourront bénéficier, dans les territoires de chacune des Hautes Parties contractantes, les marchandises importées ou exportées sur des navires nationaux, de façon que les marchandises importées ou exportées à bord de navires de l'autre pays bénéficient de ces primes, drawbacks et autres privilèges dans la même mesure et dans les mêmes conditions.

En ce qui concerne le montant et le recouvrement des droits frappant les importations et exportations de toute nature, chacune des Hautes Parties contractantes s'engage à accorder aux ressortissants, navires et marchandises de l'autre Partie le bénéfice de tout avantage, privilège ou immunité qu'elle aura accordé aux ressortissants, navires et marchandises d'un troisième Etat, que cet Etat ait bénéficié de ce traitement de faveur à titre gratuit ou à titre de réciprocité. Tout avantage, privilège, ou immunité de cette nature qui sera ultérieurement accordé aux ressortissants, navires ou marchandises d'un troisième Etat sera simultanément et inconditionnellement, sans que la demande en soit formulée et sans compensation, étendu à l'autre Haute Partie contractante pour son propre avantage et celui de ses ressortissants, navires et marchandises.

Il ne sera fait aucune distinction, par l'une ou l'autre Haute Partie contractante, entre les importations directes et les importations indirectes d'articles originaires des territoires de l'autre Partie, quel que soit le lieu d'où ils viennent. En ce qui concerne les importations en Pologne, la disposition qui précède ne s'applique que dans le cas de marchandises qui, sur une partie du parcours, entre leur lieu d'origine et leur lieu de dernière destination, ont été transportées à travers l'océan.

Chacune des Hautes Parties contractantes a le droit d'exiger que les articles importés des territoires de l'autre Partie et bénéficiant, en vertu des dispositions du présent traité, des droits ou taxes accordés à la nation la plus favorisée, soient accompagnés des pièces attestant leur origine, requises par les lois et règlements du pays dans lequel ces marchandises sont importées. Toutefois,

les conditions stipulées à cet effet ne devront constituer en aucune manière une entrave au commerce indirect. Les dispositions concernant l'obligation de fournir la preuve de l'origine des marchandises seront arrêtées d'un commun accord et rendues effectives par voie d'échange de notes entre les Hautes Parties contractantes.

Les dispositions du présent article ne s'appliqueront pas :

a) Au traitement que chacune des Hautes Parties contractantes accordera au trafic exclusivement frontalier dans les limites d'une zone ne dépassant pas dix milles (15 kilomètres) de part et d'autre de sa frontière douanière ;

b) Aux privilèges spéciaux dont bénéficient les Etats qui ont conclu une union douanière avec l'une des Hautes Parties contractantes, pour autant que ces privilèges spéciaux ne soient pas accordés à un autre Etat, quel qu'il soit ;

c) Au régime accordé par les Etats-Unis au commerce de Cuba, en vertu des dispositions de la Convention commerciale conclue par les Etats-Unis avec Cuba le 11 décembre 1902 ou de toute autre convention commerciale qui pourra être ultérieurement conclue par les Etats-Unis avec Cuba. De plus, ces dispositions ne s'étendent pas au régime accordé au commerce entre les Etats-Unis d'Amérique et la zone du canal de Panama ou l'une quelconque des dépendances des Etats-Unis d'Amérique, ni au commerce des dépendances des Etats-Unis d'Amérique entre elles, en vertu de lois existantes ou futures ;

d) Au régime douanier provisoire en vigueur entre les ports polonais et les ports allemands de Haute-Silésie, institué par la Convention germano-polonaise signée à Genève le 15 mai 1922.

Article VII.

Les ressortissants et les marchandises de chacune des Hautes Parties contractantes jouiront, à l'intérieur des territoires de l'autre Partie, du même traitement que les ressortissants et les marchandises dudit pays en matière d'impôts intérieurs, de taxes afférentes aux entrepôts et autres facilités.

Article VIII.

Les droits de tonnage, de port, de pilotage, de phare, de quarantaine, ou tous autres impôts ou taxes similaires ou correspondants, quelle qu'en soit la dénomination, perçus au nom ou pour le compte du gouvernement, de fonctionnaires publics, de particuliers, de sociétés ou d'établissements quels qu'ils soient, ne pourront, dans les ports des territoires de l'une des Hautes Parties contractantes, être exigés des navires de l'autre Partie que s'ils sont exigés des navires nationaux, dans la même mesure et dans les mêmes conditions. Cette égalité de traitement s'appliquera réciproquement aux navires des deux pays respectivement, quel que soit le lieu d'où ils viennent et quel que soit leur lieu de destination.

Article IX.

Aux fins du présent traité, les navires de commerce et les autres navires appartenant à des particuliers, qui naviguent sous le pavillon de l'une des Hautes Parties contractantes et qui sont munis des documents exigés par leurs lois nationales comme preuve de nationalité seront considérés aussi bien dans les eaux territoriales de l'autre Haute Partie contractante qu'en haute mer, comme étant les navires de la Partie dont ils battent pavillon.

Article X.

Les navires de commerce et les autres navires, appartenant à des particuliers, qui naviguent sous le pavillon de l'une des Hautes Parties contractantes, seront autorisés à décharger des fractions de leur cargaison dans un port quelconque des territoires de l'autre Haute Partie contractante

ouvert au commerce étranger et à poursuivre leur route avec le reste de la cargaison, à destination d'autres ports quelconques des mêmes territoires, ouverts au commerce étranger, sans avoir à acquitter en pareil cas des droits de tonnage ou des droits de port autres ou plus élevés que ceux qu'acquitteraient, dans les mêmes circonstances, les navires nationaux ; ils pourront également charger des marchandises, dans les mêmes conditions, dans différents ports, au cours de la même traversée d'aller, étant entendu, toutefois, que les dispositions du présent article et les autres dispositions du présent traité ne s'appliquent pas au commerce de cabotage des Hautes Parties contractantes, lequel sera réglementé par les lois respectives des Hautes Parties contractantes relatives à ce commerce. Toutefois, il est convenu que les ressortissants de chacun des Hautes Parties contractantes jouiront, dans les limites territoriales de l'autre Partie, en matière de cabotage, du traitement de la nation la plus favorisée.

Les dispositions du présent traité visant la concession réciproque du régime national en matière de navigation ne s'appliquent pas aux privilèges spéciaux réservés par l'une ou l'autre des Hautes Parties contractantes à l'industrie de la pêche ni à l'industrie des constructions navales.

Article XI.

Les sociétés anonymes et autres sociétés et associations — qu'elles recherchent ou non la réalisation de bénéfices pécuniaires — qui sont ou pourront être ultérieurement constituées conformément aux lois nationales, d'états ou de provinces, des Hautes Parties contractantes, et aux termes desdites lois, et qui entretiennent un établissement central sur les territoires de ladite Partie, verront leur statut juridique reconnu par l'autre Haute Partie contractante, à condition, toutefois, qu'elles ne poursuivent pas, sur les territoires de cette dernière, des fins contraires à ses lois. Elles auront libre accès aux cours et tribunaux judiciaires et d'équité en se conformant aux lois réglementant cette matière, aussi bien pour y revendiquer que pour y défendre des droits à tous les degrés de juridiction établis par la loi.

Le droit pour ces sociétés et associations de l'une des Hautes Parties contractantes, ainsi reconnues par l'autre Partie, de s'établir sur les territoires de celle-ci, d'y installer des succursales et d'y exercer leur activité, sera subordonné à l'assentiment de ladite Partie, et uniquement régi par cet assentiment, tel qu'il est exprimé dans ses lois et règlements nationaux, d'Etats ou de provinces.

Article XII.

Les ressortissants de l'une des Hautes Parties contractantes jouiront, sur les territoires de l'autre Partie, à titre de réciprocité et en se conformant aux conditions qui y sont en vigueur, des droits et privilèges qui ont été ou pourront être ultérieurement accordés aux ressortissants de tout autre Etat, en matière de constitution de sociétés anonymes, autres sociétés ou associations (qu'elles recherchent ou non la réalisation de bénéfices pécuniaires) et en matière de participation à ces sociétés, y compris le droit d'émission, d'enregistrement, d'achat, de possession et de vente d'actions, ainsi que le droit d'occuper une situation dirigeante ou officielle dans lesdites sociétés. Dans l'exercice des droits susmentionnés, et en ce qui concerne la réglementation ou la procédure relative à la constitution ou à la direction de ces sociétés ou associations, lesdits ressortissants ne seront soumis à aucune condition moins favorable que celles qui ont été ou pourront ultérieurement être faites aux ressortissants de la nation la plus favorisée. Lorsque des ressortissants de l'une des deux Hautes Parties contractantes constitueront ou contrôleront sur les territoires de l'autre Partie des sociétés ou associations de ce genre, ou qu'ils y seront intéressés à titre de participants, les droits desdites sociétés ou associations concernant l'exercice de leur activité sur lesdits territoires seront régis par les lois et règlements nationaux, d'Etats ou de provinces, qui sont en vigueur ou pourront être ultérieurement établis sur les territoires de la Partie contractante où elles se proposent d'exercer leur activité commerciale.

Les ressortissants de chacune des Hautes Parties contractantes jouiront, en outre, sur les territoires de l'autre Partie, sous réserve de réciprocité et en se conformant aux conditions qui y sont en vigueur, des droits et privilèges qui ont été ou pourront être ultérieurement accordés

aux ressortissants de tout autre Etat, en ce qui concerne l'extraction de charbon, de phosphate, de pétrole, de schiste petrolifère, de gaz et de soude, sur le domaine public de l'autre Partie. Il est entendu, toutefois, qu'aucune disposition du présent paragraphe n'obligera aucune des Hautes Parties contractantes à faire droit à une demande revendiquant l'un quelconque de ces droits ou privilèges si, au moment où est présentée cette demande, l'octroi de toute faveur analogue a cessé ou a été suspendu.

Article XIII.

Les voyageurs de commerce représentant des fabricants, marchands et négociants domiciliés sur le territoire de l'autre Haute Partie contractante recevront, tant à leur entrée dans le territoire de l'autre Haute Partie contractante, que pendant leur séjour et au départ, le traitement de la nation la plus favorisée en ce qui concerne les privilèges douaniers et autres et toutes les charges et impôts, quelle qu'en soit la dénomination, dus par eux à titre personnel ou pour leurs échantillons.

Si l'une des Hautes Parties contractantes juge nécessaire la présentation de pièces légalisées établissant l'identité et la qualité des voyageurs de commerce représentant des fabricants, des négociants ou des commerçants domiciliés sur le territoire de l'autre Partie contractante, afin que lesdits voyageurs de commerce puissent jouir, sur le territoire de cette Partie, des privilèges accordés en vertu du présent article, les Hautes Parties contractantes conviendront, par voie d'échange de notes, de la forme sous laquelle ce document sera établi ainsi que des autorités ou personnes qui auront le droit de l'établir.

Article XIV.

Il y aura entière liberté de transit à travers les territoires de chacune des Hautes Parties contractantes, y compris les eaux territoriales, sur les itinéraires les plus appropriés au transit international, par voie ferrée, par voie navigable et par canaux (autres que le Canal de Panama, les voies navigables et canaux qui consistent des frontières internationales), en faveur des personnes, bagages et marchandises arrivant des territoires de l'autre Partie contractante; s'y rendant, ou les traversant, à l'exception des personnes auxquelles l'entrée de ces territoires serait interdite, ou des bagages ou marchandises dont l'importation serait prohibée par la loi. Les personnes, bagages et marchandises en transit ne seront assujettis à aucun droit de transit ni à aucun délai ou restriction inutiles ni à aucune discrimination en ce qui concerne les taxes, facilités et toutes autres questions.

Les marchandises en transit devront être contrôlées, à l'entrée et à la sortie, au bureau de douane approprié, mais seront exemptes de tout droit de douane et autres taxes similaires.

Toutes les redevances afférentes aux transports en transit seront maintenues dans des limites raisonnables, compte tenu des conditions du transport.

Aucune disposition du présent article n'affectera le droit, pour l'une ou l'autre des Hautes Parties contractantes, d'interdire ou de restreindre le transit des armes, munitions et matériel militaire, conformément aux traités ou conventions qui ont été ou pourront être conclus par l'une ou l'autre des Parties avec d'autres pays.

Article XV.

Chacune des Hautes Parties contractantes convient de recevoir de l'autre Partie des fonctionnaires consulaires dans ceux de ses ports, places et villes où leur présence pourra être utile et qui sont ouverts aux représentants consulaires de tout autre pays étranger.

Les fonctionnaires consulaires de chacune des Hautes Parties contractantes, après leur entrée en fonctions et à titre de réciprocité, jouiront sur les territoires de l'autre Partie, de tous les droits, privilèges, exemptions et immunités dont jouissent les fonctionnaires du même rang de la nation la plus favorisée. En leur qualité d'agents officiels, ces fonctionnaires auront droit à la haute considération de tous les fonctionnaires nationaux ou locaux avec lesquels ils entretiendront des relations officielles dans l'Etat auprès duquel ils sont accrédités.

Le Gouvernement de chacune des Hautes Parties contractantes accordera sans frais l'exequatur nécessaire auxdits fonctionnaires consulaires de l'autre Partie qui présenteront une nomination régulière, signée du chef du Pouvoir exécutif de l'Etat qui les nomme, et revêtue du grand sceau dudit Etat ; il délivrera à un fonctionnaire consulaire subordonné ou suppléant, dûment nommé avec l'approbation de son gouvernement par un fonctionnaire consulaire supérieur agréé ou par tout autre fonctionnaire compétent dudit gouvernement, les pièces qui, aux termes des lois des pays respectifs, seront exigées du fonctionnaire ainsi nommé pour l'exercice des charges consulaires. Sur présentation de l'exequatur ou de tout autre pièce délivrée en son lieu audit subordonné, ce fonctionnaire consulaire sera autorisé à entrer en fonctions et à jouir des droits, privilèges et immunités accordés par le présent traité.

Article XVI.

Les fonctionnaires consulaires qui sont ressortissants de l'Etat par lequel ils sont nommés ne pourront être arrêtés, sauf lorsqu'ils seront accusés d'avoir commis des délits que la loi locale qualifie d'actes criminels par opposition aux contraventions, et qui rendent passible de sanctions pénales la personne qui en est coupable. Ces fonctionnaires seront exempts de loger des militaires par voie de réquisition, et ne seront astreints à aucun service militaire, naval, administratif ou de police, quel qu'il soit.

Dans les affaires criminelles, la présence d'un fonctionnaire consulaire aux débats, en qualité de témoin, pourra être demandée par l'accusation ou par la défense. La demande en sera faite avec tous les égards dus à la dignité consulaire et aux fonctions de la charge ; le fonctionnaire consulaire sera tenu de se conformer à la demande en question.

Les fonctionnaires consulaires seront soumis, en matière civile, à la juridiction des tribunaux de l'Etat qui les agréent. Toutefois, lorsque le fonctionnaire est un ressortissant de l'Etat qui l'a nommé et qu'il n'exerce aucune activité lucrative d'ordre privé, son témoignage dans des affaires, où il n'est pas Partie sera recueilli oralement ou par écrit, soit à sa résidence, soit à son bureau en tenant dûment compte de ses désirs. Néanmoins, ce fonctionnaire devra, de lui-même, déposer à l'audience toutes les fois qu'il lui sera possible de le faire sans qu'il en résulte une gêne sérieuse dans l'exercice de ses fonctions officielles.

Article XVII.

Chacune des Hautes Parties contractantes convient de permettre l'entrée en franchise de tous les meubles, effets et fournitures destinés à un usage officiel dans les bureaux consulaires de l'autre Partie, et d'accorder aux fonctionnaires consulaires de l'autre Partie, à leurs familles et aux personnes de leur suite qui sont ressortissants de ladite Partie, le bénéfice de l'entrée en franchise de leurs bagages et de tous autres biens et effets personnels accompagnant le fonctionnaire qui se rend à son poste, sous réserve, cependant, qu'aucun article dont l'importation est prohibée par les lois de l'une des deux Hautes Parties contractantes ne pourra être introduit sur les territoires de ladite Partie. Les biens et effets personnels importés par les fonctionnaires consulaires, leurs familles ou les personnes de leur suite pendant la durée de leurs fonctions bénéficieront des privilèges et exemptions d'ordre douanier accordés aux fonctionnaires consulaires de la nation la plus favorisée.

Il est entendu, toutefois, que les privilèges accordés aux termes du présent article ne seront pas applicables aux fonctionnaires consulaires qui exercent une activité privée lucrative dans les pays auprès desquels ils sont accrédités, à moins qu'il ne s'agisse d'objets et de fournitures de caractère officiel.

Article XVIII.

Les fonctionnaires consulaires, y compris les employés du consulat, qui sont ressortissants de l'Etat par lequel ils sont nommés, à l'exception de ceux qui ont des occupations privées lucratives

dans l'Etat où ils exercent leurs fonctions, seront exempts de tous impôts nationaux, des Etats, des provinces et des municipalités, s'appliquant à leur personne ou à leurs biens, à l'exception des impôts frappant la possession ou la propriété de biens immobiliers situés sur le territoire de l'Etat dans lequel ils exercent leurs fonctions, ou frappant le revenu des biens de toute sorte situés dans ce territoire ou ressortissant audit. Tous les fonctionnaires ou employés consulaires qui sont ressortissants de l'Etat par lequel ils sont nommés seront exemptés du paiement des impôts sur les traitements, honoraires ou salaires touchés par eux en rémunération de leurs services consulaires.

Le Gouvernement de chacune des Hautes Parties contractantes aura le droit d'acquérir et de posséder les terrains et les immeubles nécessaires pour y installer des bureaux diplomatiques ou consulaires sur le territoire de l'autre Partie contractante. Ils auront également le droit de construire des édifices sur ce territoire pour les fins indiquées, sous réserve des règlements locaux concernant la construction de bâtiments.

Les terrains et immeubles, situés sur les territoires de chacune des Hautes Parties contractantes, dont l'autre Partie contractante est propriétaire en droit ou en équité, et qui sont exclusivement employés à des fins officielles par ledit propriétaire, seront exempts de tous impôts nationaux, des Etats, des provinces et des municipalités autres que les contributions perçues pour des services ou pour des améliorations publiques locales dont profitent ces locaux et terrains.

Article XIX.

Les fonctionnaires consulaires pourront placer au-dessus de la porte extérieure de leurs bureaux, les armes de leur Etat, avec une inscription appropriée, indiquant le caractère officiel du bureau. Ils pourront également apposer les armes de leur Etat sur les automobiles employées par eux dans l'exercice de leurs fonctions consulaires. Ces fonctionnaires pourront également arborer le drapeau de leur pays sur leurs bureaux, y compris ceux qui sont situés dans les capitales des deux pays. Ils pourront de même hisser le pavillon de leur pays sur tout bateau ou navire employé dans l'exercice des fonctions consulaires.

Les immeubles et archives du consulat seront en tout temps inviolables. Sous aucun prétexte, les autorités du pays, quelles qu'elles soient, ne pourront procéder à un examen ou à une saisie des documents ou autres biens déposés dans ces archives. Lorsque des fonctionnaires consulaires se livrent à une activité commerciale dans le territoire de l'Etat où ils exercent leurs fonctions officielles, les dossiers et documents du consulat seront conservés en un lieu absolument séparé de celui où sont conservées les pièces relatives à leurs affaires personnelles ou commerciales. Les bureaux consulaires ne pourront être utilisés comme lieu d'asile. Aucun fonctionnaire consulaire ne pourra être requis à l'effet de produire des archives officielles devant un tribunal ou de témoigner sur des questions relatives au contenu desdites archives.

En cas de décès, d'empêchement ou d'absence d'un fonctionnaire consulaire qui n'a auprès de lui aucun fonctionnaire consulaire subordonné, les secrétaires ou chanceliers, dont le caractère officiel aura été antérieurement notifié au Gouvernement de l'Etat dans lequel étaient exercées les fonctions consulaires, pourront exercer temporairement les fonctions consulaires du fonctionnaire décédé, empêché ou absent, et ils jouiront pendant cet intérim de tous les droits, prérogatives et immunités accordés au titulaire régulier.

Article XX.

Les fonctionnaires consulaires de l'une ou de l'autre Haute Partie contractante pourront, dans les limites de leurs ressorts consulaires, s'adresser aux autorités nationales des Etats, des provinces ou municipalités, à l'effet de protéger leurs compatriotes en ce qui concerne la jouissance des droits que ceux-ci tiennent des traités ou autrement. Les infractions à ces droits pourront faire l'objet de plaintes. Si les autorités compétentes ne prennent aucune mesure de réparation ou n'accordent aucune protection, l'intervention par voie diplomatique sera justifiée, et, en l'absence d'un représentant diplomatique, un consul général ou le fonctionnaire consulaire résidant officiellement dans la capitale, pourra s'adresser directement au gouvernement du pays.

Article XXI.

Les fonctionnaires consulaires pourront, en exécution des lois de leur propre pays, *a)* recueillir, en tout endroit approprié dans les limites de leurs ressort consulaire, les dispositions de tout occupant de navires de leur propre pays ou de tout ressortissant dudit pays, ou de toute personne résidant en permanence sur le territoire de leur propre pays ; *b)* établir, attester, certifier et légaliser les actes unilatéraux, traductions, instruments et dispositions testamentaires de leurs compatriotes, ainsi que les contrats auxquels un de leurs compatriotes est partie ; *c)* légaliser les signatures ; *d)* établir, attester, certifier et légaliser les instruments écrits, quels qu'ils soient qui ont pour effet d'exprimer ou de comporter le transfert de biens quelconques, ou de grever des biens quelconques, situés sur le territoire de l'Etat par lequel ces fonctionnaires sont nommés ; ils pourront établir, attester, certifier ou légaliser les actes unilatéraux, instruments, dispositions testamentaires et contrats relatifs à des biens situés sur les territoires de l'Etat par lequel ils sont nommés, ou à des transactions qui doivent être effectuées sur lesdits territoires.

Les documents et actes ainsi dressés, et les copies et traductions de ces actes et documents, lorsqu'ils auront été dûment légalisés et revêtus du sceau du fonctionnaire consulaire, feront foi, dans les territoires des Hautes Parties contractantes, comme pièces originales, ou copies légalisées, selon le cas, et auront la même valeur et les mêmes effets que s'ils avaient été rédigés et dressés par-devant un notaire ou autre fonctionnaire public dûment autorisé dans le pays par lequel le fonctionnaire consulaire a été nommé, sous réserve toujours que ces actes aient été rédigés et dressés conformément aux lois et règlements du pays dans lequel ils sont destinés à prendre effet.

Un fonctionnaire consulaire de l'une ou de l'autre Haute Partie contractante aura, dans les limites de son ressort, le droit d'intervenir d'office en personne ou par mandataire en toute matière concernant les actions intentées pour refus de subvenir aux besoins d'enfants mineurs non résidents, contre un père résidant dans le district où le consul a sa résidence, et ressortissant du pays représenté par le consul, à condition que cette procédure ne soit pas incompatible avec les lois locales.

Article XXII.

Si un ressortissant de l'une des Hautes Parties contractantes décède sur le territoire de l'autre Partie sans laisser, au lieu de son décès, aucun héritier connu ou exécuteur testamentaire désigné par lui, les autorités locales compétentes aviseront immédiatement de ce décès le plus proche fonctionnaire consulaire de l'Etat dont le défunt était un ressortissant, afin que les renseignements nécessaires puissent être transmis aux parties intéressées.

Si un ressortissant de l'une des Hautes Parties contractantes décède sur le territoire de l'autre Partie, sans avoir laissé de dernières volontés ou de testament, le fonctionnaire consulaire de l'Etat dont le défunt était un ressortissant et dans le district duquel le défunt avait son domicile au moment de son décès, sera, dans la mesure où les lois du pays le permettent, considéré comme qualifié pour prendre charge des biens laissés par le défunt, aux fins de conservation et de protection desdits biens, en attendant la désignation d'un administrateur et jusqu'au moment où le pouvoir d'administration aura été accordé. Ce fonctionnaire consulaire aura le droit d'être désigné comme administrateur, à la discrétion d'un tribunal ou de toute autre autorité chargée de contrôler l'administration des successions, sous réserve que les lois du lieu où la succession est administrée le permettent.

Si un ressortissant de l'une des Hautes Parties contractantes décède sans avoir laissé de dernière volonté ou de testament et sans héritier connu résidant dans le pays où il est décédé, le fonctionnaire consulaire du pays dont le défunt était ressortissant sera nommé administrateur testamentaire de la succession du défunt, à condition que les règlements de son propre pays permettent qu'il en soit ainsi, et pourvu que cette nomination ne soit pas incompatible avec la loi locale et que le tribunal compétent n'ait pas de motif spécial de nommer une autre personne.

Lorsqu'un fonctionnaire consulaire acceptera de remplir les fonctions d'administrateur de la succession d'un compatriote décédé, il se soumettra, en cette qualité, et pour toutes les questions

relevant de cette administration, à la juridiction du tribunal ou de toute autre autorité désignant les administrateurs de succession, dans la même mesure qu'un ressortissant du pays auprès duquel il est accrédité.

Article XXIII.

Un fonctionnaire consulaire de l'une ou de l'autre des Hautes Parties contractantes peut, si la loi locale ne s'y oppose pas, comparaître en personne ou par mandataire au nom de bénéficiaires non résidents ressortissants du pays représenté par lui, devant les autorités compétentes qui administrent les lois d'assurance ouvrière contre les accidents et autres lois analogues, tout comme s'il détenait une procuration desdits bénéficiaires pour les représenter, à moins que ces bénéficiaires n'aient comparu eux-mêmes en personne, ou ne se soient fait représenter par des mandataires dûment autorisés.

Toutefois, dans chaque cas où il sera possible de le faire, les autorités qui administrent la loi devront notifier par écrit au fonctionnaire consulaire compétent du pays auquel le défunt ressortissait, les décès des compatriotes de cette autorité consulaire qui ont le droit de bénéficier des avantages desdites lois.

Un fonctionnaire consulaire de l'une ou de l'autre des Hautes Parties contractantes pourra, au nom de ses compatriotes non résidents, percevoir les parts revenant auxdits compatriotes sur des successions en voie de liquidation ou les sommes dues aux termes des lois connues sous le nom de lois d'assurance ouvrière contre les accidents, «*Workmen's Compensation Laws*», ou de toutes autres lois analogues, et en donner quittance à la condition qu'il remette tous les fonds ainsi reçus aux destinataires réels par l'intermédiaire des services compétents de son gouvernement.

Article XXIV.

Un fonctionnaire consulaire de l'une ou de l'autre des Hautes Parties contractantes aura, dans les limites de son ressort consulaire, le droit de comparaître personnellement ou par mandataire en toute matière concernant l'administration et la répartition de la succession d'une personne décédée dans la juridiction des autorités locales, au nom de tous les héritiers ou légataires de ladite succession, mineurs ou adultes, non-résidents et ressortissants du pays représenté par ledit fonctionnaire consulaire au même titre que s'il détenait leur procuration en vue de les représenter, à moins que lesdits héritiers ou légataires eux-mêmes n'aient comparu en personne ou se soient fait représenter par un mandataire dûment autorisé.

Article XXV.

Un fonctionnaire consulaire aura droit exclusif de juridiction dans les conflits survenant au sujet de questions d'ordre intérieur sur des navires privés battant pavillon de son pays, et aura seul le droit de juridiction dans tous les conflits (en quelque lieu qu'ils se produisent), entre officiers et équipages, relatifs à l'application de la discipline à bord, à condition que le navire et les personnes accusées d'actes répréhensibles aient pénétré dans un port situé dans son district consulaire. Ce fonctionnaire aura également droit de juridiction en matière de litiges concernant le règlement des salaires et l'exécution des contrats y relatifs, à condition que les lois locales en vigueur le permettent.

Lorsqu'un acte commis à bord d'un navire privé, naviguant sous le pavillon de l'Etat par lequel le fonctionnaire a été nommé et dans les eaux territoriales de l'Etat auprès duquel ce fonctionnaire a été accrédité, constitue un crime aux termes des lois de ce dernier Etat, et rend la personne qui en est coupable passible d'une peine criminelle, le fonctionnaire consulaire n'exercera sa juridiction que dans la mesure où la loi locale le lui permettra.

Un fonctionnaire consulaire pourra librement demander l'aide des autorités de la police locale à l'occasion de toute question relative au maintien de l'ordre intérieur à bord de navires naviguant sous le pavillon de son pays et se trouvant dans les eaux territoriales de l'Etat auprès duquel il est accrédité ; à la suite de cette requête, l'aide nécessaire devra être donnée.

Un fonctionnaire consulaire pourra comparaître, avec les officiers et les équipages des navires naviguant sous le pavillon de son pays, devant les autorités judiciaires de l'Etat auprès duquel il est accrédité, afin de prêter son concours comme interprète ou comme intermédiaire.

Article XXVI.

Un fonctionnaire consulaire de l'une des deux Hautes Parties contractantes aura le droit de procéder à l'inspection, dans les ports de l'autre Haute Partie contractante, situés dans son district consulaire, des navires privés, quel que soit le pavillon sous lequel ils naviguent, à destination d'un port ou en partance pour un port du pays qui l'a nommé, afin de se rendre compte de l'état sanitaire et des mesures sanitaires prises à bord de ces navires et afin d'être ainsi en mesure d'établir, en connaissance de cause, les patentes de santé et autres pièces exigées par les lois de son pays et de pouvoir ainsi informer son gouvernement de la mesure dans laquelle ses règlements sanitaires ont été observés aux ports de départ, par les navires à destination des ports dudit gouvernement, en vue d'y faciliter l'entrée desdits navires.

Article XXVII.

Toutes les opérations concernant le sauvetage de navires de l'une des deux Hautes Parties contractantes, naufragés sur les côtes de l'autre Partie, seront dirigées par le fonctionnaire consulaire du pays auquel le navire appartient et dans le district duquel le naufrage aura eu lieu. En attendant l'arrivée de ce fonctionnaire, qui devra être immédiatement informé de l'accident, les autorités locales prendront toutes les mesures nécessaires pour la protection des personnes et la conservation des biens naufragés. Les autorités locales n'interviendront que pour le maintien de l'ordre et la protection des intérêts des sauveteurs, si ceux-ci n'appartiennent pas aux équipages naufragés, et pour faire exécuter les accords conclus en vue de l'entrée et de l'exportation des marchandises sauvées. Il est entendu que ces marchandises ne seront soumises à aucun droit de douane, à moins qu'elles ne soient destinées à être consommées dans le pays où le naufrage aura eu lieu.

L'intervention des autorités locales dans ces différents cas n'occasionnera aucune dépense quelle qu'elle soit, à l'exception de celles qui pourront être causées par les opérations de sauvetage et la conservation des marchandises sauvées, ainsi que celles qui auraient été encourues, dans des circonstances analogues, par des navires nationaux.

Article XXVIII.

Sous réserve de toutes restrictions ou exceptions énumérées ci-dessus ou qui pourraient faire ultérieurement l'objet d'un accord, les territoires des Hautes Parties contractantes, auxquels s'appliquent les dispositions du présent traité, comprendront toutes les terres, eaux et régions aériennes, sur lesquelles les Parties revendiquent et exercent leur souveraineté, à l'exception, toutefois, de la zone du Canal de Panama.

Article XXIX.

Le Gouvernement polonais auquel est confiée la direction des Affaires étrangères de la Ville libre de Dantzig, en vertu de l'article 104 du Traité de Versailles et des articles 2 et 6 du Traité signé à Paris, le 9 novembre 1920, entre la Pologne et la Ville libre de Dantzig, se réserve, par les présentes, le droit de déclarer que la Ville libre de Dantzig est Partie contractante au présent traité et qu'elle assume les obligations et acquiert les droits spécifiés dans ce traité.

Cette réserve ne s'applique pas aux stipulations du traité que la République de Pologne a acceptées en ce qui concerne la Ville libre conformément aux droits conférés à la Pologne par traité.

Article XXX.

Le présent traité sera ratifié et l'échange des ratifications aura lieu à Varsovie. Toutes les dispositions du présent traité prendront effet à l'expiration d'une période de trente jours à partir de la date de l'échange des ratifications et resteront entièrement en vigueur pendant un an à dater dudit échange.

Si, six mois avant l'expiration de la période d'un an précitée, aucun des Hautes Parties contractantes ne notifie à l'autre Partie son intention de modifier, par changement ou omission, l'une quelconque des dispositions de l'un quelconque des articles du présent traité, ou de dénoncer ledit traité à l'expiration de la période susmentionnée, le présent traité restera entièrement en vigueur après la période susmentionnée et pendant un délai de six mois à partir de la date à laquelle l'une des Hautes Parties contractantes aura notifié à l'autre Partie son intention de le modifier ou de le dénoncer.

En foi de quoi les plénipotentiaires respectifs ont signé le présent traité et y ont apposé leur sceau.

Fait en double exemplaire, en langues polonaise et anglaise, faisant foi tous deux, à Washington, le quinze juin mil neuf cent trente-et-un.

Tytus FILIPOWICZ.

Henry STIMSON.